Ἔτος Α'. Ἐκδίδεται τῇ 1/13 καὶ 15/27. ἑκάστου μηνός. Ἐν ΛΕΙΨΙΑ: τῇ 1|13 Αὐγούστου 1881 Τιμὴ ἐτησία προπληρωμένη εἰς χρυσόν. Φράγκ. 40. Μάρκ. 32. Ρούβλ. 16. Ἀρ. 7.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. Βυζαντιακαὶ ἐκκλησίαι ἐν Ἀθήναις ὑπὸ Σπ. Π. Λάμπρου. — Ἡ ἀγορὰ ἐν Ἀθήναις. — Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Παρθενῶνος. — Κατιμήκης ἐν Βρασιλίᾳ. — Ἄγαλμα εὑρεθὲν ἐν Κύπρῳ. — Ἱερωσύνη ἐν Ταΐφοις. Μετάφρ. Λ. Ρ. Ῥαγκαβῆ (συνέχεια). — Ἐπεισόδιον τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος (συνέχεια καὶ τέλος). — Ἀντιπόκρισις ἐξ Ἀθηνῶν. — Βυζαντιναὶ ἐλεγεῖαι. Ἀνθρώπινος Κομψηφὸς (συνέχεια). — Πολιτικὴ ἐπιθεώρησις. — Ἡ νῆσος Τζέρβα. — Νεκρολογία. — Διάφορα.

ΕΙΚΟΝΕΣ.

Ὁ ναὸς τῶν Ἁγίων Θεοδώρων. — Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Παρθενῶνος. — Κατιμήκης ἐν Βρασιλίᾳ. — Ἡ ἀγορὰ ἐν Ἀθήναις. — Ἄγαλμα εὑρεθὲν ἐν Κύπρῳ.

ΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.

(μετὰ εἰκόνος.)

Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία διεδόθη ἐν Ἀθήναις ὀραδέως, ἀλλ' ἄνευ πολλῶν θυσιῶν καὶ μεγάλων μαρτυρίων. Ὁ Παῦλος ἠναγκάσθη μὲν νὰ καταλίπῃ τὴν κατείδωλον πόλιν χωρὶς νὰ μετατρέψῃ ἀμέσως τὰ πνεύματα, ἀλλ' οἱ λόγοι αὐτοῦ ἐκέρδησαν τοὐλάχιστον τὴν ψυχὴν Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, τοῦ λεγομένου πρώτου τῶν Ἀθηνῶν ἐπισκόπου. Ἀλλὰ πλὴν τοῦ πρώτου τούτου μάρτυρος ὀλίγους ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ ἀθηναϊκὴ ἐκκλησία. Ἐπιφανέστατος δὲ πάντων μετὰ τὸν Διονύσιον εἶνε ὁ ἱερομάρτυς Λεωνίδης, ἀθλήσας μετὰ τῆς μάρτυρος Χαρίσσης καὶ τοῦ περὶ αὐτὴν χοροῦ ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Δεκίου.

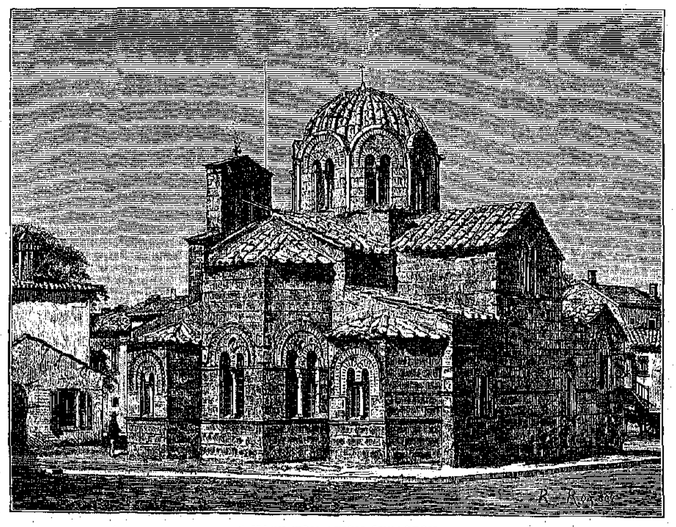

Ο ΝΑΟΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ.

Πότε δ' ἐκτίσθη ἐν Ἀθήναις ἡ πρώτη χριστιανικὴ ἐκκλησία ἀγνοοῦμεν. Προηγήθησαν ἄρα τῶν ἐν τῷ φανερῷ ἰδίων οἰκοδομημάτων λαθραῖα εὐκτήρια ἐν μυστικαῖς καὶ ὑπογείοις κατακόμβαις, ὡς ἐν Ῥώμῃ, Παρισίοις, Νεαπόλει; Τοιαῦτας κατακόμβας ἔχομεν καὶ ἐν Ἑλλάδι τὰς τῆς Μήλου ἃς πρῶτος διὰ μακρῶν ἐξήτασε καὶ περιέγραψεν ἐπ' ἐσχάτων ὁ Γάλλος Βαχιετ. Τίς οἶδεν ἂν πέπρωται ποτε νὰ εὑρεθῶσι τοιαῦται κατακόμβαι καὶ ἐν Ἀθήναις. Ἀλλὰ πιστεύω μᾶλλον ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἐνταῦθα διεδόθη οὕτως ὥστε νὰ μὴ εἶνε χρεία πάλης πολλῆς καὶ κρυφίας λατρείας. Προσλαμβάνων δὲ χα-

ρακτῆρα ἤττον συγκρουόμενον πρὸς τὴν ἐλευθεριωτέραν ἤδη καταστᾶσαν ἀρχαίαν θρησκείαν κατώρθωσεν ἴσως νὰ εἰςελάσῃ βαθμηδὸν ἀνενόχλητος, ἕως ἐπέστησαν αἱ ἡμέραι τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου.

Τότε δὲ ἡδύνατο πλέον Θριαμβεύων νὰ ἐπικρατήσῃ ἐν τῇ πόλει καὶ νἀναδῇ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἀκρόπολιν. Ὁ Παρθενὼν ἔμεινε καὶ τὸ ἑξῆς Παρθενὼν, καὶ μόνον ὑποκατεστάθη εἰς τὴν Ἀθηνᾶν ἡ Παναγία. Ἀγνοοῦμεν ἀκριβῶς τὸν χρόνον τῆς τοιαύτης μετατροπῆς τοῦ λαμπροῦ Παρθενῶνος εἰς ἐκκλησίαν χριστιανικήν. Ὁ Παρθενὼν δὲν ἀπέβαλεν ὡς χριστιανικὴ ἐκκλησία, ἀφιερωθεῖσα εἰς Παναγίαν τὴν Ἀθηνιώτισσαν, τὴν παλαιὰν αὐτοῦ λάμψιν· ἔστιλβε δὲ ὑπὸ κάλλους, καὶ εἰς τὸν πλοῦτον τῶν μαρμάρων προςετέθη τὸ πολύχρουν στόλισμα τῶν εἰκόνων καὶ τῶν ψηφιδωτῶν. Τὴν ἁγίαν Τράπεζαν ἐβάσταζον τέσσαρες κίονες ἐκ πορφυρίτου, ἀλλαχοῦ δὲ ἵσταντο κίονες ἐξ ἰάσπιδος. Ἐντὸς δέ τινος κόγχης ἐχρύσιζε μεγάλη εἰκὼν τῆς Παναγίας, διηνθισμένη διὰ μυρίων ψηφίδων, αἵτινες κατατεσοῦσαι σὺν τῷ χρόνῳ συνελέγοντο ἔτι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας ὑπὸ τῶν παίδων, καλούμεναι ὑπ' αὐτῶν χρυσόπετραι. Ἐπὶ δὲ τῶν τοίχων τοῦ ὀπισθοδόμου σώζονται ἔτι καὶ σήμερον βυζαντιακῶν εἰκόνων λείψανα ἀμυδρὰ, ὧν τινες ἀρκούντως ἔτι διακρίνονται. Τούτων αἱ κοσμοῦσαι τὸν πρὸς βορρᾶν τοῖχον ἔχουσι διαγραφὴν ἀρίστην καὶ εἶνε τεχνικώτατα ἐξειργασμέναι.

Ἄσβεστος λυχνία ἔκαιεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἣν ἐξόμνυον πάντες οἱ εἰς Ἀθήνας ἐρχόμενοι, ἐν οἷς καὶ οἱ ξένοι περιηγηταί. Ὑπὲρ δὲ τὴν ἁγίαν τράπεζαν ἐφαίνετο ὑπεραιωρουμένη κατὰ τοὺς χρόνους τοὺς προηγηθέντας τῆς ἁλώσεως ὑπὸ τῶν Λατίνων χρυσῆ περιστερὰ παριστῶσα τὸ ἅγιον πνεῦμα καὶ ἀεννάως περιστρεφομένη διὰ κινήσεως κυκλοφορικῆς. Ὅτε δὲ Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος μετὰ τὰς κατὰ τῶν Βουλγάρων νίκας ἐπεσκέφθη τὰς Ἀθήνας τῷ 1019, ἀναβὰς εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἐπροσκύνησε τὴν Παναγίαν καὶ ἐκόσμησε τὴν ἐκκλησίαν αὐτῆς διὰ λαμπρῶν καὶ πολυτελῶν ἀναθημάτων. Κατὰ δὲ τὴν ὑπὸ τῶν Λατίνων ἅλωσιν τῆς πόλεως τῷ 1205 ἐσυλήθη μὲν ἡ ἐκκλησία, μετετράπη δὲ εἰς καθολικήν. Καὶ ἀναφέρεται τὸ ἑξῆς ὁ ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς ὡς Santa Maria di Athene ἐν τοῖς ἐγγράφοις τοῦ φλωρεντιακοῦ οἴκου τῶν Ἀτσαγιολῶν. Οὐδ' ἦτο ἡ περιπέτεια αὕτη ἡ τελευταία, ἀλλ' ὁ Παρθενὼν μεταβάλλων θρησκείαν σὺν τοῖς νέοις δυνάσταις τῆς πόλεως ἐγένετο τέλος μωαμεθανικὸν τζαμίον, πρὶν ἀποδοθῇ ὁριστικῶς εἰς τὴν παγκόσμιον θρησκείαν τῆς ἐπιστήμης, ἥτις λατρεύει τὴν ἑνοικοῦσαν ἐν αὐτῷ θεότητα τοῦ καλοῦ.

Ἀλλὰ τοῦ Παρθενῶνος προηγήθησαν πάντως ἄλλαι Χριστιανικαὶ ἐκκλησίαι ἐν Ἀθήναις, εἰς ἃς ἀνήκει ἀναντιρρήτως καὶ ἡ ἀνώνυμος ἐκείνη, ἧς ἐρείπια εὑρέθησαν πρό τινων δεκαετηρίδων ἐν τινι τῶν παριλισσίων κήπων, τῷ σήμερον καλουμένῳ τῶν Ἰλισσίδων Μουσῶν. Αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς Βασιλικῆς (Basilica) ὅπερ ἀπεδίδετο αὐτῷ καὶ κατὰ τὸν ιη'. αἰῶνα, ὅτε ἀναφέρεται ὡς βλαβεὶς ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ μεταξὺ τοῦ 1687 καὶ 1751 ἐπισυμβάντος σφοδροῦ σεισμοῦ, ἀποδεικνύει ὅτι ἦτο μία τῶν παλαιοτάτων ἐκκλησιῶν τῶν Ἀθηνῶν τῶν κτισθεισῶν κατ' αὐτοὺς τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ Χριστιανισμοῦ. Δυςτυχῶς ἐξ ἀμελείας ἀσυγγνώστου τὸ πηχθὲν αὐτόθι πρό τινων ἐτῶν θερινὸν θέατρον ᾠκοδομήθη ἐπ' αὐτῶν τῶν βάσεων τῆς Βασιλικῆς ἐκείνης, ἧς ἡ ἐξερεύνησις κατέστη οὕτως ἀδύνατος, τοὐλάχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος.

Κατὰ δὲ τὸν πέμπτον αἰῶνα ὅτε ἡ Ἀθηναία Εὐδοκία ἀνέβη ἐπὶ τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον ὡς σύζυγος Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ (424—460) λέγονται κτισθεῖσαι ὑπ' αὐτῆς δώδεκα ἐκκλησίαι ἐν Ἀθήναις. Μία δὲ τούτων πιστεύεται ὅτι εἶνε καὶ ἡ τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου, ἡ ἐπὶ τῆς Τουρκοκρατίας ὀνομαζομένη Σωτῆρα Λυκοδήμου καὶ ἣν ἀγοράσαντες οἱ Ῥῶσοι ἐξωράϊσαν καὶ ἀνεκαίνισαν. Εἶνε δὲ ἡ σημερινὴ ῥωσικὴ ἐκκλησία τῶν Ἀθηνῶν, ἥτις διασώζει ἐνιαχοῦ τοῦ ἐσωτερικοῦ λείψανα τῆς βυζαντιακῆς γραφικῆς τῶν χρόνων καθ' οὓς ᾠκοδομήθη. Δυστυχῶς ἡ ἀνακαίνισις αὐτῆς δὲν παρέχει ἡμῖν πλήρη ἰδέαν τοῦ ἀρχικοῦ σχεδίου.

Ὡς ἔξοχα δὲ δείγματα τῆς βυζαντιακῆς ἀρχιτεκτονικῆς δύνανται νὰ θεωρηθῶσι τρεῖς ἄριστα διατηρούμεναι ἐκκλησίαι τῶν Ἀθηνῶν, ἡ Καπνικαρέα, ὁ ἅγιος Ἐλευθέριος καὶ οἱ Ἅγιοι Θεόδωροι. Τίς ἀκριβῶς ὁ χρόνος τῆς οἰκοδομήσεως τῆς Καπνικαρέας δὲν εἶνε γνωστόν. Ἐπ' ἴσης δ' ἄγνωστος εἶνε καὶ ἡ ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματος Καπνικαρέα ἢ Καμκαρέα, κατὰ τὴν κοινοτέραν προφορὰν, ἢ Καμουχαρέα, ὡς γράφεται παρὰ τῶν παλαιοτέρων περιηγητῶν. Κατὰ τὸν μακαρίτην Σουρμελῆν ἡ ἐκκλησία ὠνομάσθη οὕτω κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν Ἀθηναίων μετὰ τὸν γενόμενον ἐξοικισμὸν τὸν ἐπακολουθήσαντα εἰς τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ Μοροζίνη τῷ 1688. Τότε, λέγει, οἱ κάτοικοι καθαρίζοντες τὴν ἐκκλησίαν εὗρον μεταξὺ τῆς κεκαυμένης ὕλης τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας ἄκαυστον μὲν, ἀλλὰ κατακαπνισμένην ὅλην, ἐφ' ᾧ καὶ Καπνηκαρέαν ἐκ τοῦ καπνὸς καὶ κάρα ἐκάλεσαν αὐτήν. Ἀναλόγους δ' ἄλλας ἐξηγήσεις τοῦ ὀνόματος ἐπιφέρει ἡ κοινὴ παράδοσις, ἐν ᾧ ὁ Πιττάκης ἠθέλησε νὰ ἀναγάγῃ τὰς ἀρχὰς τῆς ὀνομασίας εἰς τὴν ἀρχαίαν μυθολογίαν. Ἀλλ' ἀντὶ πάντων τούτων νομίζω ὅτι πιθανώτερον εἶνε νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὠνομάσθη οὕτως ἀπὸ κτίτορός τινος Καπνικάρη, ὡς ἔχομεν καὶ ἄλλας ἐκκλησίας οὕτως ὠνομασμένας ἐν Ἀθήναις, τὸν Ἅγιον Γεώργιον Καρύτση, τὸν Νικόλαον τοῦ Ῥαγκαβᾶ, τὸν Σωτῆρα Κοττάκη, τὸν Χριστὸν Κοπίδη καὶ ἄλλας.

Ἡ δ' ἐκκλησία ἡ σήμερον καλουμένη τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου ἐκλήθη ποτὲ καὶ Καθολικὸν ὡς οὖσα ἡ παλαιὰ Μητρόπολις τῶν Ἀθηνῶν, παρὰ δὲ τῷ λαῷ εἶνε γνωστοτέρα ὡς Παναγία τοῦ Ῥωμαϊκοῦ, ἤτοι Παναγία ἡ Γοργοεπήκοος. Ἡ ἐκκλησία αὕτη διακρίνεται διὰ τὴν ἁρμονίαν καὶ χάριν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς αὐτῆς καὶ διὰ τὸν πλοῦτον τῶν μαρμάρων. Τὸ ἐξωτερικὸν τῶν τοίχων αὐτῆς ἀπαρτίζεται δίκην μουσειακοῦ ὑπὸ διαφόρων λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος, ἐπιγραφῶν, ἀναγλύφων, ἐπιτυμβίων στηλῶν, ἃς συνεποκομίσασα ἐκ πλησιοχώρων πιθανῶς μνημείων ἐναπέθεσεν αὐτοῦ ὡς ἔτυχεν ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἀνάγκη τοῦ χριστιανικοῦ ἐκείνου κτίσματος. Σημαντικὸν ἰδίως εἶνε διὰ τὴν τέχνην τὸ ἀνάγλυφον ἀρχαῖον μηνολόγιον ὅπερ ἐνετοιχίσθη ἄνωθεν τοῦ ὑπερθύρου. Χαρακτηριστικὴ δὲ εἶνε ἡ χάραξις τοῦ σταυροῦ ἐπὶ τῶν παλαιῶν ἐκείνων μαρμάρων, ἵνα ἐξαγνισθῶσιν ἀπὸ τῆς ἐγκεκολαμμένης ἐν αὐτὰ εἰδωλολατρείας.

Ἀλλ' ὁ Γάλλος μεσαιωνοδίφης Buchon, ὅστις ἐπισκεψάμενος τὴν Ἑλλάδα τῷ 1840—1841 ἐμελέτα τὰ περισωζόμενα μνημεῖα τοῦ Φραγκισμοῦ, τοὺς σταυροὺς τούτους τοὺς πολλαχῶς ἐπιγεγλυμμένους ἐπὶ τῶν λίθων τῶν ἀποτελούντων τὸν ἐξωτερικὸν τοῖχον τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου δὲν ἐθεώρησε τυχαίους, ἀλλ' ἐζήτησε νὰ εὕρῃ ἱστορικὴν αὐτῶν ἐξήγησιν καὶ νὰ ἐξαγάγῃ ἐντεῦθεν συμπεράσματα περὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἐκτίσθη ἡ ἐκκλησία. Ἀνεγνώρισε δῆλα δὴ διάφορα σχήματα σταυροῦ, εἰλημμένα ἐκ τῶν στεμμάτων διαφόρων οἴκων φραγκικῶν καὶ ἠθέλησεν ὡς ἐξῆς νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν· Γοδοφρεῖδος ὁ Βιλλαρδουΐνος, ὁ ἀδόεντης τοῦ Μωρέως, ἀπήτησε κατὰ τὰ συμπεφωνημένα ἀπὸ τῶν Λατίνων ἱεραρχῶν τοῦ κράτους αὐτοῦ τὴν προσωπικὴν στρατείαν· ἀποποιηθέντων δὲ ἐδήμευσεν αὐτῶν τὰ κτήματα, τοῦθ' ὅπερ προὐκάλεσε τὸν ἀφορισμὸν τοῦ Πάπα κατά τε αὐτοῦ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ συμπραξάντων βαρόνων. Τέλος δὲ τῷ 1218 ὁ Βιλλαρδουΐνος κατώρθωσε νὰ ἐξιλεώσῃ τὸν ποντίφηκα, ὑποσχόμενος μείζω ἐν τῷ μέλλοντι εὐλάβειαν. Τότε δὲ εἰκάζει ὁ Buchon ὅτι αὐθορμήτως ἢ ἐκ ποινῆς ἐπιβληθείσης ὑπὸ τοῦ Πάπα ἱδρύθη τὸ Καθολικὸν ἐπιχαραχθέντων τῶν στεμμάτων πάντων τῶν μετασχόντων τῆς ἔριδος καὶ τυχόντων τῆς ἐξιλεώσεως.

Ἀλλ' ἡ ἐξήγησις αὕτη φαίνεται βεβιασμένη, δὲν πρέπει δὲ νὰ λησμονήσωμεν ὅτι ὁ Γάλλος ἐκεῖνος ἱστοριοδίφης πολλάκις ἐξ ὑπερβολικοῦ ζήλου πρὸς τὴν εὕρεσιν λειψάνων τοῦ ἐν Ἑλλάδι φραγκισμοῦ ἔσπευδεν εἰς τὰς κρίσεις αὐτοῦ καὶ ἐξέφερεν εἰκασίας τολμηροτάτας.

Κατά τινα ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων τῆς Μητροπόλεως τὸ πρῶτον καὶ ἔπειτα ὑπὸ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας γενομένην ἐπ' ἐσχάτων πρόχειρον ἀνασκαφὴν κατεφάνη ὅτι τὸ ἀρχικὸν ἔδαφος τῆς ἐκκλησίας ταύτης ἔκειτο περὶ τὸ ἓν μέτρον βαθύτερον, τοῦθ' ὅπερ συμβαίνει καὶ εἰς τὰς λοιπὰς βυζαντιακὰς ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν. Κατεχωσμέναι εἶναι ὡς εὕρηνται τὰ νῦν χάνουσι πολὺ τῆς παλαιᾶς αὐτῶν ῥαδινότητος.

Ἀλλ' ἡ ἐκκλησία ἐκείνη ἥτις δικαίως δύναται νὰ ἐπασχολήσῃ ἡμᾶς μακρότερον διά τε τὸ κάλλος αὐτῆς, ἀνάλογον ἴσως πρὸς τὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου, καὶ τὰς ὑπαρχούσας περὶ αὐτῆς πλείονας εἰδήσεις, εἶνε ἡ τῶν Ἁγίων Θεοδώρων, ἣν παριστάνει καὶ ἡ παρακειμένη εἰκών.

Ἄνωθεν τῆς πρὸς δυσμὰς μεσαίας θύρας τῆς ἐκκλησίας ταύτης σώζονται ἐντετοιχισμέναι δύο ἐπιγραφαὶ βυζαντιακαί, ὧν ἡ μὲν ἐμπεριέχει ἁπλῶς τὴν χρονολογίαν τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 6558 ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἤτοι τοῦ 1050 μ. Χρ., ἡ δ' ἑτέρα ἀναφέρει ὅτι τὴν ἐκκλησίαν ἀνεκαίνισε παλαιωθεῖσαν ὁ σπαθαροκανδιδάτος Νικόλαος ὁ Καλομαλᾶς. Καὶ ἡ μὲν πρώτη τῶν ἐπιγραφῶν, ἡ συντομωτέρα, διδάσκει ἡμᾶς ἴσως τὸν χρόνον τῆς κτίσεως ἢ πρώτης τινὸς ἐπιδιορθώσεως τῆς ἐκκλησίας, ἐκ δὲ τῆς δευτέρας μανθάνομεν πλὴν ἄλλων ὅτι ἡ ἐκκλησία δὲν ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἁγίων Θεοδώρων, ἀλλ' ἑνὸς μόνου Θεοδώρου, διότι ἕνα μάρτυρα ἐπικαλεῖται ὁ ἀνακτίζων. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀνεγείρων τὸν ναὸν ἦτο στρατιωτικὸς, δικαιούμεθα νὰ εἰκάσωμεν ὅτι ἐπ' ὀνόματι Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου ἐτιμᾶτο ἡ ἐκκλησία. Ὅτι δὲ καὶ ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις ἡ ἐκκλησία ἦτο γνωστὴ ὡς Ἅγιος Θεόδωρος, ἑνικῶς, φαίνεται ἐκ τοῦ Γάλλου περιηγητοῦ Σπών.

Ἂν δὲ ἡ ἐκκλησία αὕτη ἦτο κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας αὐτοτελὴς ἢ ἀνῆκεν εἰς παρακειμένην ὁμώνυμον μονὴν, ἀγνοῶ. Βέβαιον δ' εἶνε ὅτι ὑπῆρχεν ἐν Ἀθήναις μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου, ὡς μανθάνομεν ἐξ ἐπιστολῆς τινος τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου Γ'. πρὸς Βερᾶρδον, τὸν πρῶτον Λατῖνον ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν, γραφείσης τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1208. Ὁ δὲ μοναχὸς ταύτης τῆς μονῆς ὠνομάζετο, ὡς συνήθως παρὰ Βυζαντίνοις, Ἁγιοθεοδωρίτης. Ἄρα κατὰ πιθανώτατον λόγον ἐκ ταύτης τῆς μονῆς εἴχε ληφθῆ ὁ μητροπολίτης Ἀθηνῶν Νικόλαος ὁ ἐπονομαζόμενος Ἁγιοθεοδωρίτης, ὅστις τῷ 1166 πατριάρχου ὄντος τοῦ Λουκᾶ Χρυσοβέργη μετέσχε τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου τῆς ἀπαγορευσάσης τοὺς γάμους μεταξὺ συγγενῶν ἑβδόμου βαθμοῦ.

Τὴν ὕπαρξιν μονῆς παρὰ τὴν σημερινὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἁγίων Θεοδώρων τεκμηριοῦσι καὶ τὰ λείψανα μεσαιωνικῶν τοιχίων τὰ εὑρεθέντα πλησιέστατα αὐτῆς κατὰ τὴν οἰκοδόμησίν τινος τῶν ἐν τῇ παρακειμένῃ μικρᾷ πλατείᾳ οἰκιῶν.

Τοιαῦται αἱ κυριώτεραι τῶν σωζομένων βυζαντιακῶν ἐν Ἀθήναις ἐκκλησιῶν. Πλεῖσται ἄλλαι ἢ ἐντελῶς κατεστράφησαν, αἱ μικρότεραι, κτιζομένης τῆς νέας Μητροπόλεως, ἵνα χρησιμεύσῃ διὰ ταύτην ἡ οἰκοδομικὴ αὐτῶν ὕλη, ἢ κατέστησαν ἀδιάγνωστοι ἕνεκα τῶν ἐπανειλημμένων νεωτέρων ἐπισκευῶν καὶ ἀνοικοδομήσεων. Αἱ ὀλίγαι δ' ἐναπομείνασαι χρησιμεύουσιν ἐν ἐλλείψει κοσμικῶν μνημείων τῶν βυζαντιακῶν χρόνων ὡς αἱ μόναι ἐνδείξεις τοῦ ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας, ἐκ τῶν μέσων, βίου τῆς πόλεως ὑπὸ τοὺς Βυζαντίνους, ὅτε τῶν Ἀθηνῶν προεστάτει ἀντὶ τῆς Πολιάδος Παναγία ἡ Ἀθηνιώτισσα.

Σπυρ. Π. Λάμπρος.

Η ΑΓΟΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

(μετὰ εἰκόνος, ὅρα σελ. 105.)

Ἡ ἀγορὰ ἦτο τὸ κέντρον, ἡ καρδία πάσης Ἑλληνικῆς πόλεως· ἀπ' αὐτῆς διεκλαδοῦντο αἱ ἀρτηρίαι τῆς ζωῆς, αἱ μεγάλαι ὁδοί, αἵτινες ἐν αὐτῇ διεσταυροῦντο. Ἡ πόλις ἐσεμνύνετο ἐπὶ τῇ ἀγορᾷ αὐτῆς, καὶ ἐφρόντιζε νὰ τὴν περικοσμῇ διὰ ναῶν καὶ βωμῶν,

διὰ ἀγαλμάτων καὶ ἄλλων μνημείων. Περὶ τὴν ἀγορὰν εὐρίσκοντο στοαὶ, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐγίνετο ἡ ὅλη κίνησις τῶν πωλητῶν καὶ ἀγοραστῶν, καὶ αἵτινες ἐχρησίμευον καὶ ὡς τόποι περιπάτου διὰ τοὺς ἀέργους, ὡς ἐντευκτήριον καὶ συναλλακτήριον.

Ἐν Ἀθήναις ἡ ἀγορὰ ηὔξησε κατὰ τὰς ἀνάγκας καὶ κατὰ τὰς διαστάσεις, ἃς ἐλάμβανεν ἡ πόλις, καὶ ἐν ᾧ κατ' ἀρχὰς ἐξυπηρέτει μόνον τὸν Κεραμεικὸν, κατόπιν ἐγένετο τὸ κεντρικὸν τῆς ὅλης πόλεως σημεῖον. Τὴν ἀστυνομίαν τῆς ἀγορᾶς ἐξετέλουν οἱ λεγόμενοι ἀγορανόμοι, οἵτινες καὶ περὶ τῆς ποιότητος τῶν ἐν αὐτῇ πωλουμένων ἐφρόντιζον, καὶ τὰ διάφορα βάρη καὶ σταθμὰ ἐξήταζον καὶ τὰς τιμὰς ἐρρύθμιζον· αὐτοῖς ἦτο ἀνατεθειμένη ἡ εὐταξία καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ δημοσίου ἐκείνου μέρους.

Ἐν τῇ ἀγορᾷ εὕρισκεν ὁ Ἀθηναῖος ὅ,τι ἐζήτει, ἀπὸ τοῦ ἄρτου, τοῦ ἀποτελοῦντος ὑψηλὰς στήλας κατὰ σειρὰν τοποθετημένας, μέχρι τῶν σκόρδων καὶ κρομμύων, τὰ ὁποῖα ὁ κατώτερος ὄχλος τόσον πολὺ ἠγάπα. Ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον, ὅστις βαδίζων ἀπροσέκτως κατέῤῥιπτε μίαν ἐξ ἐκείνων τῶν στηλῶν τοῦ ἄρτου· μὲ τὰς χυδαιοτέρας ὕβρεις ἐπέπιπτον κατὰ τοῦ δυστυχοῦς τούτου αἱ ἀθυρόστομοι τῆς ἀγορᾶς ἀρτοπώλιδες. Ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐπωλοῦντο καὶ τὰ ἄνθη, τὰ στολίζοντα τοὺς προδόμους τῶν οἰκιῶν καὶ τὰς τραπέζας· ἐκεῖ ἦσαν καὶ τὰ κουρεῖα, τὰ ἐντευκτήρια τῶν ἀνδρῶν, καὶ τὰ ταμεῖα πάσης εἰδήσεως καὶ σκανδαλώδους ἱστορίας· ἐκεῖ ἔμενον οἱ ἰατροὶ, σύνοφρεις καὶ σοβαροὶ, καὶ οἱ ἀγύρται, οἱ διὰ ζωηρῶν φωνῶν ἐξυμνοῦντες τὰ φάρμακά των, ὡς σήμερον τὰ ἐξυμνοῦσιν διὰ τῶν ἐφημερίδων· ἐκεῖ ἵσταντο καὶ οἱ ἀγυρραμαιδοὶ καὶ οἱ τραπεζῖται παρὰ τὰς τραπέζας των (βῶν καὶ τὸ ὄνομα), καὶ ἤλλαζον τὰ νομίσματα τῶν ξένων ἐμπόρων καὶ ἐπρομήθευον τὰ ξένα νομίσματα εἰς τοὺς μέλλοντας ν' ἀποδημήσωσιν Ἀθηναίοις. Οἱ τραπεζῖται οὗτοι ἦσαν καὶ οἱ διαχειριζόμενοι τὰ χρήματα τῶν πλουσίων πολιτῶν καὶ φροντίζοντες περὶ τῆς ἐξασφαλίσεως αὐτῶν, διότι οἱ πλούσιοι Ἀθηναῖοι οὐδέποτε ἐκράτουν χρήματα ἐν τῇ οἰκίᾳ των.

Οἱ πλεῖστοι τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηνῶν πωλούντων καὶ ἀγοραζόντων ἦσαν ἄνδρες, μόνον τὸν ἄρτον καὶ τὰ ἄνθη ἐπώλουν γυναῖκες, εἰς τὰς κατωτέρας ὄμως τάξεις τοῦ λαοῦ ἀνήκουσαι. Ὑπὸ τὰς εὐρείας στοὰς συνωθοῦντο ἀπὸ πρωΐας μέχρι μεσημβρίας τὰ σμήνη τῶν ἀέργων, οἵτινες ἤρχοντο μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ "σκοτόσουν τὸν καιρὸν", ὡς κοινῶς λέγομεν. Ἐκεῖ ἔβλεπέ τις τοὺς κομψευομένους νεανίας, κρατοῦντας ἄνθη ἐν χερσὶ καὶ ἐκθέτοντας τοὺς πολυπτύχους καὶ ποικιλοχρόους μανδύας των· ἐκεῖ περιεπάτουν καὶ συνεζήτουν οἱ λευκότριχες καὶ σοβαροὶ ἄνδρες· ἐκεῖ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πυκνοτέρου πλήθους ἐνεφανίζετο καὶ ὁ Διογένης, κρατῶν λύχνον ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ καὶ "ἄνθρωπον" ζητῶν. Ἐκεῖ ἐλόγυτο καὶ τὰ πολύπλοκα πολιτικὰ ζητήματα. Διότι ἡ ἀγορὰ ἦτο ἡ ψυχὴ τῆς ὅλης πόλεως.

Ὅτι δὲ ἡ ἀγορὰ τῶν Ἀθηνῶν ἦτο κομψότατα ἠρμοσμένη, περὶ τούτου οὐδεὶς δύναται ν' ἀμφιβάλλῃ, διότι καὶ οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ὁμολογοῦσι τοῦτο. Ἡ ἡμετέρα εἰκὼν παριστᾷ τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν ὁποία ἦτο κατὰ τὴν λαμπρὰν τῆς ἀρχαιότητος ἐποχήν. Εἰς τὸ βάθος παρουσιάζεται ἡμῖν ἡ σεβασμία, ἀθάνατος Ἀκρόπολις, καὶ παρ' αὐτὴν ἡ Πνὺξ, τὸ βῆμα τῶν ῥητόρων, καὶ τὸ ἀνώτατον δικαστήριον, ὁ Ἄρειος Πάγος. Πρὸς τ' ἀριστερὰ βλέπομεν τὴν στοὰν τοῦ Ἀττάλου ἧς τὰ λαμπρὰ λείψανα ἀνέσκαψεν τῷ 1859 ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία παρὰ τὴν Πυργιώτισσαν. Μετ' αὐτὴν ἔρχεται ἡ Ποικίλη Στοὰ "ἣν Ποικίλην ὀνομάζουσιν ἀπὸ τῶν γραφῶν" μὲ τὰς ἀπεικονίσεις τῶν λαμπροτέρων μαχῶν τῶν Ἀθηναίων, τῶν Ἀμαζόνων, τῆς Τροίας, τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῶν Πλαταιῶν. Τῆς στοᾶς ταύτης λείψανα δὲν ἀνεκαλύφθησαν εἰσέτι· ἴσως ἀνακαλυφθῶσιν ὅταν ἀφαιρεθῇ τὸ πολὺ χῶμα, τὸ ἀπὸ τοῦ λόφου τοῦ Ἀρείου Πάγου πρὸς τὸ ταπεινὸν τοῦτο μέρος συσσωρευθὲν εἰς τὸ διάστημα τῶν αἰώνων. Κατόπιν βλέπομεν τὸν ναὸν τῆς Εἰρήνης, κρατούσης τὸν παῖδα Πλοῦτον ἐν χερσί. Τοῦ ἀγάλματος τούτου εἶναι πολὺ πιθανὸν ὅτι ὁ σοφὸς ἐν Μονάχῳ καθηγητὴς Brunn εὗρεν ἀπομίμησιν λαμπρὰν ἐν τῇ

ἐκεῖ Γλυπτοθήκη τὸ κοινῶς καλούμενον ἄγαλμα τῆς "Λευκοθέας μετὰ Διονύσου παιδός". Ἔρχεται μετὰ τοῦτο τὸ Βουλευτήριον τῶν πεντακοσίων μὲ τὸ ἀρχαῖον ξόανον τοῦ Διὸς καὶ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος· εἶτα δὲ ὁ Θόλος περὶ οὗ λέγει ὁ Παυσανίας· "τοῦ βουλευτηρίου τῶν πεντακοσίων πλησίον θόλος ἐστὶ καλουμένη, καὶ θύουσί τε ἐνταῦθα οἱ πρυτάνεις καί τινα καὶ ἀργύρου πεποιημένα ἐστιν ἀγάλματα οὐ μεγάλα". Τέλος δὲ ἔρχεται τὸ Μητρῷον καὶ ἡ στοὰ τῶν Ἐπωνύμων. Ὁ Παυσανίας ἀναφέρει τὰ ἀγάλματα τῶν ἐπωνύμων πλησίον τοῦ Μητρῴου εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀρείου Πάγου· ἑπομένως ἡ στοὰ ἡ λεγομένη τῶν ἐπωνύμων εἶναι μᾶλλον ἄλλη στοά, ἧς τὰ λείψανα πρὸ ἐτῶν ἀνεσκάφησαν ὑπὸ τῆς ἄνω ῥηθείσης ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας, καὶ ἥτις κοινῶς ὀνομάζεται ἡ στοὰ τῶν Γιγάντων.

Ὅλαι αἱ οἰκοδομαὶ αὗται, λαμπραὶ καὶ μεγαλοπρεπεῖς, μαρτυροῦσι περὶ τῆς εὐημερίας καὶ φιλοκαλίας τῶν ἀρχαίων κατοίκων τῆς ἀθανάτου πόλεως τῆς Παλλάδος. Καὶ αὐτὰ ὅλα τὰ πλούτη; Καὶ αὐτὴ ὅλη ἡ μεγαλοπρέπεια; — Κατέληξαν εἰς τὴν σημερινὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν, τὸ λεγόμενον "παζάρι". Ὁποία διαφορά! Ὁποία κατάπτωσις! Τί θὰ ἔλεγες, δύσμοιρε Παυσανία, ἂν ἀνέζης καὶ εὑρίσκεσο αἴφνης σήμερον πλησίον τοῦ λεγομένου "Ὡρολογίου";

ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΝ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ.

(μετ' εἰκόνος, ὅρα σελ. 101.)

Ὅπου σήμερον ὁ ἥλιος τῆς Ἀττικῆς ῥίπτει τὰς φλογερὰς αὐτοῦ ἀκτῖνας ἐπὶ τεθραυσμένων κιόνων καὶ ἀμόρφων ἐρειπίων, ὅπου ὁ ἄνεμος παίζει σήμερον ἐλεύθερος διὰ μέσου τῶν ὀλίγων εἰσέτι ὀρθῶν στηλῶν καὶ στοῶν — ὑπῆρχεν ἄλλοτε στοὰ μεγαλοπρεπής, ἐν ᾗ ἵστατο τὸ χρυσελεφάντινον κολοσσιαῖον ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, τὸ ἀριστούργημα τοῦ ἐν τοῖς ἐξόχοις ἐξόχου Φειδίου.

Διὰ δύο σειρῶν κιόνων τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Παρθενῶνος διῃρεῖτο τὸ πάλαι εἰς τρία μέρη, ὧν τὸ μεσαῖον, τὸ καὶ εὐρυχωρότερον, περιέχον τὸ ἄγαλμα τῆς Παρθένου Θεᾶς, ἐχρησίμευεν ὡς αἴθουσα τῶν ἑορτῶν. Ἐν αὐτῇ ἡ ἀρχιτεκτονική, ἡ γλυπτική, ἡ ζωγραφική ἐν θαυμασίᾳ ἁρμονίᾳ εἶχον ἀποτελέσει οἶκημα ἀντάξιον τῆς Θεᾶς, ἐν αὐτῇ ἐλατρεύετο ἡ προστάτις τῆς πόλεως Ἀθηνᾶ, ἥτις ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ χειρὶ ἐκράτει ἀγαλμάτιον Νίκης ὁλόχρυσον, σύμβολον τῆς δόξης καὶ τῆς ὑπεροχῆς, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ δόρυ. Ἐκ τοῦ ὕψους αὐτῆς ἡ θεὰ ἐπεβλέπεν εὐμενῶς ἐπὶ τοὺς μικροὺς ἀνθρώπους, τοὺς περὶ τὸ ἄγαλμα αὐτῆς συνωθουμένους.

Δυστυχῶς διὰ τῆς σειρᾶς τῶν αἰώνων καὶ κατόπιν τῶν ἐπανειλημμένων βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν ἐξ ὅλης τῆς μεγαλοπρεπείας ταύτης οὐδὲν, οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον διεσώθη ἴχνος. Ἀλλ' ἐκ τοῦ μικροῦ ἀγαλματίου τῆς Ἀθηνᾶς, τοῦ ἐσχάτως ἐν Ἀθήναις εὑρεθέντος, καὶ τὸ ὁποῖον εἶναι ὡς γνωστὸν κακὴ ἀπομίμησις τοῦ ἀριστουργήματος τοῦ Φειδίου, δυνάμεθα νὰ συλλάβωμεν ἀμυδράν τινα ἰδέαν περὶ τῆς ὡραιότητος τοῦ ἀγάλματος ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος κατεσκευασμένον ἔστιλβεν ὑπὸ τὰς ζωηρὰς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας. Ἐκ τοῦ μικροῦ ἀγαλματίου ἐδιδάχθημεν ὅτι ὁ τὴν Νίκην κρατῶν βραχίων ἐστηρίζετο ἐπὶ κίονος, ὅπερ εἶναι καὶ φυσικὸν, ὅταν ἀναλογισθῶμεν, ὅτι ἡ μετέωρος χεὶρ ἐκράτει τὸ βαρὺ τῆς Νίκης ἀγαλμάτιον.

(Ἐκ τοῦ συγγράμματος "Ἑλλὰς καὶ Ῥώμη".)

ΚΑΤΑΡΡΑΚΤΗΣ ΕΝ ΒΡΑΣΙΛΙΑ.

(μετ' εἰκόνος, ὅρα σελ. 104).

Οὐδεὶς καταῤῥάκτης τῆς ὑψηλίου ἔχει περισσοτέραν ὁμοιότητα πρὸς τὸν πασίγνωστον καταῤῥάκτην τοῦ Νιαγάρα, ὅσον ὁ καταῤῥάκτης τοῦ Παόλου Ἀφόνσου (Paulo Afonso), οὗ τὴν εἰκόνα παραθέτομεν ἐν τῷ σημερινῷ τοῦ Ἑσπέρου τεύχει. Ἀπὸ τῆς εὐρείας κοίτης τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου χύνεται οὗτος ἐντὸς βαθείας φάραγγος, ἥτις περισφίγγει τὰ ὕδατα καὶ διὰ τῶν πετρωδῶν αὐτῆς τοιχωμάτων δαμάζει τρόπον τινὰ τὴν λυσσώδη αὐτῶν ὁρμήν. Ὁ καταῤῥάκτης τοῦ Παόλου Ἀφόνσου εὑρίσκεται ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βαΐας τῆς Βρασιλίας, ἔχει δὲ ὕψος 80 μέτρων. Μεγαλοπρεπέστατος εἶναι πρὸ πάντων ὅταν τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ ἦναι ἐξωγκωμένα, διότι τότε ὅλοι οἱ βράχοι καλύπτονται ὑπὸ τῶν ἀφριζόντων κυμάτων. Ὡς διὰ διαφόρων διωρύγων χύνονται τὰ ὕδατα ἀμφιθεατρικῶς πρὸς τὸ βάθος, ἔνθα σχηματίζεται στενὴ διώρυξ, ἄγουσα ἐν μεγάλῃ περιστροφῇ πρὸς εὐρὺ σπήλαιον, τὸ ὁποῖον ὑπὸ τῶν κατοίκων καλεῖται "ὁ οἶκος τῶν νυκτερίδων". Ἐν τῇ διόδῳ ταύτῃ καὶ ἐντὸς τοῦ σπηλαίου ὁ κρότος τῶν ὑδάτων εἶναι καταπληκτικός, ὃν οἱ ἰσχυρότεροι πνεύμονες ἀδυνατοῦσι νὰ ὑπερνικήσωσι. Ὁ ποταμὸς Ἅγιος Φραγκίσκος, ὁ διατρέχων 320 μίλια, σχηματίζει τὸ σύνορον μεταξὺ τῆς ἐπαρχίας Σεργίπης καὶ Περναμβούκου καὶ χύνεται εἰς τὴν ἀνατολικὴν θάλασσαν. Ὁ καταῤῥάκτης εὑρίσκεται εἰς ἀπόστασιν 56 μιλίων ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ. Ὑπὸ τῶν διαφόρων περιηγητῶν, τῶν ἐπισκεψαμένων αὐτὸν, θεωρεῖται ὁ καταῤῥάκτης οὗτος, ὃν ἡ ἡμετέρα εἰκὼν ἐκ φωτογραφίας προσφάτου ληφθεῖσα πιστῶς παριστᾷ, ὡς ἓν τῶν θαυμάτων τῆς φύσεως.

ΑΓΑΛΜΑ ΕΥΡΕΘΕΝ ΕΝ ΚΥΠΡΩι.

(μετ' εἰκόνος ἐκ φωτογραφίας, ὅρα σελ. 109.)

Πρὸ ἑνὸς περίπου ἔτους σκαφῆς γενομένης ἔν τινι κήπῳ τῇ Λάρνακος ἐν Κύπρῳ ἀνευρέθη τὸ ὡραῖον ἄγαλμα 80 ἑκατοσταμέτρων ὕψους ἐκ λευκοῦ πεντελησίου μαρμάρου, οὗ τὴν ἀπεικόνισιν δίδομεν σήμερον τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν.

Σοφὸς Γερμανὸς ἀρχαιολόγος ἐν Λάρνακι, ὁ Κύριος Ὀππενφαλσῶν-Ρίχτερ, περιέγραψε τὸ ἑλληνικὸν τοῦτο ἀριστοτέχνημα τὸ ὁποῖον μὲ ὅλους τοὺς αὐστηροὺς τῆς ἐν Κύπρῳ ἀγγλικῆς ἐξουσίας περιορισμοὺς, μετεκομίσθη λαθραίως εἰς Γαλλίαν.

Τὸ σεμνὸν καὶ εὐγενὲς, συνάμα δὲ καὶ τὸ τέλειον τῆς τέχνης προδίδουσιν ἐποχὴν λαμπρὰν, τὴν Ε'. πρὸ Χρ. ἑκατονταετηρίδα (450—400 πρ. Χρ.). Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἡ Κύπρος, περιελθοῦσα εἰς τὸ ὅπατον σημεῖον τῆς πολιτικῆς ἀκμῆς καὶ ἀνεξαρτησίας (ὑπὸ τὸν ἡρωϊκὸν βασιλέα Εὐαγόραν), εὑρίσκετο καὶ εἰς πρὸς τὴν τέχνην εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν τῆς τελειότητος. Καὶ ἡ τέχνη αὕτη ἦτο ἐντελῶς ἑλληνική, διότι ὁ ἑλληνικὸς βίος ἐπλήρωτότε πᾶσαν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν.

Ὁ Γερμανὸς ἀρχαιολόγος ἀποδίδει τὸ ἄγαλμα εἰς τὸν διασημότερον τῶν Κυπρίων γλυπτῶν, τὸν Στύφακα, ἀκμάσαντα κατὰ τὸ 450 πρ. Χρ. ἢ εἰς τὴν σχολὴν αὐτοῦ. "Ἀρκεῖ, λέγει, νὰ ῥίψωμεν βλέμμα ἐπὶ τοῦ ἀγάλματος τούτου, ὅπως πεισθῶμεν ὅτι ὁ κατασκευάσας αὐτὸ ἦτο Ἕλλην γλύπτης (εἴτε ἐξ Ἑλλάδος ἐλθὼν εἴτε ἐν αὐτῇ τῇ Κύπρῳ γεννηθείς)." Τὸ μεγαλείτερον τῶν τῶν ἀγαλμάτων φορεῖ τὸν Ἰωνικὸν, ἀθηναϊκὸν χιτῶνα. Ὅτι τὸ ἄγαλμα παριστᾷ Ἀφροδίτην δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ἐκ τοῦ μικροῦ ἀγαλματίου, τὸ ὁποῖον παριστᾷ βεβαίως τὴν φοινικικὴν θεότητα Ἀστάρτην-Ἀφροδίτην. Τοῦτο ἐπιβεβαιοῦται ἐκ τῶν πολλῶν σωζομένων

ἀγαλματίων τῆς θεότητος ταύτης, τῶν εὑρισκομένων ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Κυρίου Κεσνόλα καὶ τῇ ἀξιολογωτάτῃ τοῦ ἡμετέρου Κυρίου Πιερίδου ἐν Λάρνακι. Πιθανὸν εἶναι λοιπὸν, κατὰ τὸν Γερμανὸν ἀρχαιολόγον, ὅτι ἐν ᾧ τὸ μικρότερον ἀγαλμάτιον παριστᾷ τὴν Ἀστάρτην Ἀφροδίτην, τὸ μεγαλείτερον παριστᾷ τὴν Ἑλληνικὴν Ἀφροδίτην, τὴν καθαρισθεῖσαν καὶ θριαμβευτικῶς ἐξελθοῦσαν ἐκ τῆς λατρείας τῆς Ἀστάρτης, τὴν Οὐρανίαν Ἀφροδίτην, τὴν πολλάκις ὡς σεμνὴν καὶ παρθένον παριστανομένην.' Μέχρι τοῦδε ἄλλη ἐξήγησις περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ἐν Κύπρῳ εὑρήματος δὲν ἐδόθη ὑπὸ τῶν ἀρχαιολόγων.

"Τὸ δὲ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς ὀρθόν ἐστιν ἐν χιτῶνι ποδήρει, καὶ οἱ κατὰ τὸ στέρνον ἡ κεφαλὴ "Μεδούσης ἐλέφαντός ἐστιν ἐμπεποιημένη, καὶ Νίκην ὅσον τε τεσσάρων πηχῶν, ἐν δὲ τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ δόρυ "ἔχει, καὶ οἱ πρὸς τοῖς ποσὶν ἀσπίς τε κεῖται, καὶ πλησίον τοῦ δόρατος δράκων ἐστίν· εἷς δ' ὢν Ἐριχθόνιος "οὗτος ὁ δράκων. Ἔστι δὲ τῷ βάθρῳ τοῦ ἀγάλματος ἐπειργασμένη Πανδώρας γένεσις."

(Παυσανίου Ἀττικά. Ι. 24.)

ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΝ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ

ὑπὸ

ΓΑΙΤΟΥ.

(Ὅρα προηγούμ. ἀριθμόν.)

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ (μόνη).

Οἱ λόγοι τούτου τοῦ ἀνδρὸς αἰσθάνομαι ἐν οὐκ εὐθέτῳ χρόνῳ πῶς μοι ἔτρεψαν ἐξαίφνης τὴν καρδίαν. Εἰμὶ ἔντρομος. Καθὼς τὸ κῦμα, αὐξοντος τοῦ ῥεύματος τοὺς βράχους κατακλύζει ὅσοι αἴρονται ὑπὲρ τὴν παραλίαν ἄμμον, χείμαρος χαρᾶς καὶ τὴν ψυχήν μου ἐπλημμύρησεν. Εἰς τὰς ἀγκάλας εἶχον τὸ ἀνάφικτον. Ἐφαίνετ' ὡς ἂν νέφος πάλιν ἐπ' ἐμὲ κατῆλθε, καὶ ἂν πέραν μ' ἔφερε τῆς γῆς, κοιμίζον με εἰς ὕπνον ὡς τὸν στέψαντα τοὺς νέους μου κροτάφους, ὅταν τῆς Θεᾶς μ' ἔσωσεν ὁ βραχίων. Μόνος πανσθενῶς ὁ ἀδελφὸς ἐπλήρου τὴν καρδίαν μου. Τοῦ φίλου μόνην ἤκουσα τὴν συμβουλήν, καὶ νὰ τοὺς σώσω ἦν ὁ μόνος πόθος μου. Ὡς εἰς κρημνοὺς ἀρήμου νήσου πρόθυμος τὰ νῶτά του ὁ ναύτης στρέφει, ἄφηνον κ' ἐγὼ ἐπίσης τὴν Ταυρίδα. Τοῦ πιστοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου ἡ φωνὴ μ' ἀφύπνισε, μ' ἐνθύμισεν ἀνθρώπους ὅτι κ' εἰς αὐτὴν ἀφήνω. Δίς τὸν ὅλον τώρα τὸν μισῶ. — Ἠρέμει, ὦ ψυχή μου! Εἰς τὸν δισταγμόν, εἰς τὴν ἀμφιβολίαν παραδίδεσαι; Τῆς σῆς ἐρήμου παραιτεῖς τὴν στεραὶν· ἐπὶ τοῦ πλοίου, κύματ' ἀεικίνητα θενὰ σὲ φέρουν, καὶ θὰ ἐλέπῃς ἔντρομος θολὸν τὸν κόσμον περὶ σέ, ἀγνώριστον.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. ΠΥΛΑΔΗΣ.

ΠΥΛΑΔΗΣ.

Ποῦ εἶν' ἐκείνη; διὰ λόγου σπεύδοντος νὰ τῇ ἀγγείλω τὰ τῆς σωτηρίας μας;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

Ἰδοὺ ἐγώ· μερίμνης πλήρης προσδοκῶ παρηγορίαν οἵαν ἐπαγγέλλεσαι.

ΠΥΛΑΔΗΣ.

Ὁ ἀδελφὸς ἰδέτω. Τὴν ἀνίερον ἀκτὴν, ἄμμον καὶ βράχους, περιήλθομεν φαιδρῶς λαλοῦντες· Δὲν παρετηρήσαμεν ὅτι ὀπίσω ἔμεινε τὸ τέμενος. Εἰς τοὺς ἰούλους τῆς καλῆς του κεφαλῆς ἀκινοβόλος τῆς νεότητος ἡ φλὸξ ἔθαλλε, καὶ τὸ ἠλέμμα τὸ νοῆμόν του ἔλαμπ' ἐλπίζον καὶ θαῤῥοῦν, καὶ εἰς χαρὰν ἠνοίγετο κ' εἰς πόθον ἡ καρδία του τὴν σάτειράν του νὰ ἐκσώσῃ σὲ, κ' ἐμέ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

Ηὐλογημένος ἔσο, καὶ τὰ χείλη σου τὰ φέροντά μοι αὐαγγέλιε χαρᾶς ποτὲ μὴ διανοίξῃ λόπης στεναγμός.

ΠΥΛΑΔΗΣ.

Φέρω καὶ ἄλλα, ἐπειδὴ ὡς ἠγεμὼν ἡ εὐτυχία ἔρχεται μετ' ὀπαδῶν. Καὶ τοὺς ἑταίρους, καὶ αὐτοὺς τοὺς εὕρομεν. Ἐντὸς σπηλάδος ἔκρυπτον τὸ πλοῖόν των, κ' ἐκάθηντο ἐν θλίψει περιμένοντες. Τὸν ἀδελφόν σου εἶδον· ἀλαλάζοντες ἠγέρθησαν· δεήσεις τῷ ἀπέτεινον νὰ ἐπισπεύσῃ τοῦ ἀπόπλου τὴν στιγμήν. Ποθοῦσ' αἱ χεῖρες πρὸς τὰς κώπας φέρονται, κ' ἠκούσθη ψιθυρίζων ὁ ἀπέγαιως ὡς τὰς καλάς του πτέρυγας ἐξέτεινεν. Ἄς μὴ ἀργῶμεν. Φέρε με εἰς τὸν ναὸν, ἵνα πατήσω τὸν οὐδὸν τοῦ ἱεροῦ, κ' ἐγγίσω εὐσεβάσιως τὸν σκοπὸν ἡμῶν. Ἀρκῶ καὶ μόνος τῆς Θεᾶς τὸ εἴδωλον ν' ἀκοκομίσω ἐπὶ ὤμων στιβαρῶν. Ἐπιθυμῶ τὸ ἄχθος τὸ παμπόθητον.

(Ἅπαξ λέγων χωρεῖ πρὸς τὸν ναὸν, μὴ ἰδὼν ὅτι ἡ Ἰφιγένεια δὲν τὸν παρακολουθεῖ. Τέλος μεταστρέφεται.)

Ἵστασαι καὶ διστάζεις! — Λέγε. — Σιωπᾷς; Τεταραγμένη φαίνεσαι. Ἀνθίσταται συμφορὰ νέα εἰς τὴν εὐτυχίαν μας; Εἰπὲ τὸν λόγον ὃν συνεφωνήσαμεν ἂν πρὸς τὸν Βασιλέα τὸν ἐμήνυσας.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

Ναὶ, φίλε ἄνερ. Θά μ' ἐπιτιμήσῃς πλήν. Ἡ ὄψις σου μοὶ εἶναι σιγῶν ἔλεγχος. Τοῦ Βασιλέως ἦλθε πρός με ἄγγελος, καὶ αὐτῷ εἶπον ὅ,τι μ' ὑπηγόρευσας. Ὡς ἐκπλαγεὶς ἐφάνη, καὶ ἀπῄτησε νὰ ἐξαγγείλῃ πρῶτον εἰς τὸν Ἄνακτα τὴν ἀσυνήθη τελετὴν, καὶ προσταγὰς νὰ λάβῃ. Τὸν προσμένω ὅ,τι τάχιστα.

ΠΥΛΑΔΗΣ.

Ὤ, φεῦ! Ἐκ νέου αἰωρεῖται κίνδυνος ὑπὲρ τὰς κεφαλάς μας. Εἰς τὸ δίκαιον τῆς ἱερείας τί δὲν ἐνεῖλισσεσο;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

Δὲν τὸ μετεχειρίσθην ὡς ἐνεῖλιγμα ποτέ.

ΠΥΛΑΔΗΣ.

Καὶ οὕτω, καθαρὰ ψυχὴ, καὶ σὲ καὶ ἡμᾶς θέλεις καταστρέψει. Διατί καὶ τοῦτο δὲν προεῖδον; δὲν σ' ἐδίδαξα καὶ ταύτην ν' ἀποφύγῃς τὴν ἀξίωσιν;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

Ἐμὲ καὶ μόνην ἔλεγξον. Πῶς εἶν' ἐμὸν αἰσθάνομαι τὸ σφάλμα. Ἀλλ' ἀδύνατον μ' ἦν ν' ἀπαντήσω ἄλλως πρὸς τὸν συνετῶς ζητοῦντα καὶ σπουδαίως ὅ,τι δίκαιον αὐτή μου ἡ καρδία ἀναγνώριζεν.

ΠΥΛΑΔΗΣ.

Ὁ κίνδυνος δεινοῦται· ἀλλ' ἀπόγνωσις ἡμᾶς μὴ καταλάβῃ, καὶ ἀσύνετος οπουδὴ μὴ μᾶς προδώσῃ· Τὴν ἐπιστροφὴν περίμεινον ἡσύχως τοῦ ἀγγέλου του, καὶ ὅ,τι φέρει, ἔμμενε ἀκλόνητος· διότι ἔργον εἶναι ἡ κατάγνωσις τῆς ἱερείας καὶ οὐχὶ τοῦ ἄνακτος. Ἂν δὲ τὸν ξένον ἀπαιτήσῃ νὰ ἰδῇ τὸν ὑπὸ τῆς μανίας κατεχόμενον, οὐ μὴ ἐνδώσῃς, καὶ εἰπὲ εἰς τὸν ναὸν πῶς μᾶς φυλάττεις ἀμφοτέρους αὐστηρῶς. Δὸς ἡμῖν οὕτως ἄνεσιν, τὸν θησαυρὸν, τὸ θεῖον ἕδος, ὁ λαὸς ἀνάξιος τραχὺς κατέχει, κλέψαντες νὰ φύγωμεν. Ἀρίστους πέμπει ὁ Ἀπόλλων οἰωνοὺς, καὶ πρὶν ἡμεῖς τὸν ὅρον ἐκπληρώσωμεν, ἐκπληροῖ θείως τὴν ὑπόσχεσιν αὐτός. Ἰάθη ὁ Ὀρέστης· εἶν' ἐλεύθερος! Ὦ! φέρετέ τον, φέρετέ μας, ἄνεμοι, πρὸς τὴν πετρώδη νῆσον τοῦ Θεοῦ ἐκεῖ, κ' ἐκεῖθεν εἰς Μυκήνας, ν' ἀναζήσωσι, καὶ ἐκ τῆς τέφρας τῆς σβεστῆς τῶν ἑστιῶν ν' ἀναστηθῶσιν οἱ πατρῷοι των Θεοί, καὶ νὰ φωτίσῃ πῦρ λαμπρὸν τοὺς οἴκους των!

(τῇ Ἰφιγενείᾳ.)

Ἡ χεὶρ σου θέλει πρώτη μύρα εἰς αὐτοὺς προχύσει ἐκ φιάλης ὁλοχρύσου. Σὺ εἰς τὰς φλιὰς των εὐλογίαν καὶ ζωὴν θὰ φέρῃς πάλιν· οὐ θὰ λύσῃς τὴν ἀρὰν, ἀνθοστεφῆ κοσμοῦσα τὴν ζωὴν τῶν σῶν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

Σ' ἀκούω, φίλε, κ' ἡ ψυχή μου τρέπεται — ὡς τρέπεται τὸ ἄνθος πρὸς τὸν ἥλιον, — καθὼς τὴν θίξῃ ἡ ἀκτὶς τῶν λόγων σου, πρὸς τὴν παρηγορίαν. Τί πολύσημος ὁ λόγος τοῦ παρόντος φίλου, ὁ σαφής! Ἐλλείπ' ἡ οὐρανία δύναμις αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ βίου ἔρημον διάγοντος, ὅστις ἐνδίδει ἀθορύβως, ἐπειδὴ βραδέως ὡριμάζει εἰς τὸ στῆθός του ἀπόφασις καὶ σκέψις· ἀναπτύσσει δὲ αὐτὰς παρὼν ἑταῖρος εὐχερέστατα.

ΠΥΛΑΔΗΣ.

Χαῖρε. Ν' ἀπέλθω πρέπει πρὸς τοὺς φίλους νὰ τοὺς καθησυχάσω περιμένοντας. Ὡς δ' ἐπιστρέψω, εἰς τοὺς θάμνους θὰ ᾖς τῶν πέριξ βράχων, προσδοκῶν τὸ νεῦμά σου Σκέπτεσαι; Αἴφνης τὸ φαιδρόν σου μέτωπον ἀχλὺς θαρυθυμίας συνεκάλυψε!

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

Σύγγνωθι. Ὅπως ἀραιὰ τὸν ἥλιον σκιάζουν νέφη, οὕτω φόβος αἴρεται εἰς τὴν ψυχήν μου ἐλαφρὸς, καὶ μέριμνα.

ΠΥΛΑΔΗΣ.

Ὤ, μὴ φοβοῦ! Ὁ φόβος καὶ ὁ κίνδυνος συνωμοτοῦσι· δόλι' εἶσι σύμμαχοι.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

Εὐγενῆ ὄμως θεωρῶ τὴν μέριμναν, τὴν ἀποτρέπουσάν με πρὸς τὸν ἄνακτα, τὸν δεύτερον πατέρα, ψεῦδος καὶ κλοπὴν νὰ κακουργήσω.

ΠΥΛΑΔΗΣ.

Φεύγεις τὸν φονεύοντα τὸν ἀδελφόν σου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

Ἥτον αὐεργέτης μου.

ΠΥΛΑΔΗΣ.

Ὁ κύπτων εἰς ἀνάγκην δὲν ἀγνωμονεῖ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

Ἀγνωμονεῖ, ἀνάγκη πλὴν τὸν δικαιεῖ.

ΠΥΛΑΔΗΣ.

Καὶ σὲ βεβαίως πρὸ ἀνθρώπων καὶ θεῶν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

Ἄφεσιν δὲν μοὶ δίδει ἡ καρδία μου.

ΠΥΛΑΔΗΣ.

Ἡ ὑπὲρ μέτρον αὕτη αὐστηρότης τῆς κεκαλυμμένη εἶν' ὑπερηφάνεια.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

Δὲν ἐξετάζω, ἀλλ' ἁπλῶς αἰσθάνομαι.

ΠΥΛΑΔΗΣ.

Ἐὰν ὀρθῶς, θὰ πρέπει νὰ τιμᾷς σαυτήν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

Χαίρ' ἡ καρδία μόνον ὅταν ἄσπιλος.

ΠΥΛΑΔΗΣ.

Καὶ σὺ τοιαύτη ἔμεινες εἰς τὸν ναόν. Τὴν πρὸς ἡμᾶς καὶ ἄλλους αὐστηρότητα μετριωτέραν μᾶς διδάσκει ἡ ζωή· κ' εἰς σὲ ἐπίσης. Ἔχει αὕτ' ἡ γενεὰ τοσοῦτον θαυμασίαν τὴν διάπλασιν, τοσοῦτον εἶναι συναφῆς, περίπλοκος, ὥστε οὐδεὶς νὰ μένῃ ἢ καθ' ἑαυτὸν ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ ἀγνὸς καὶ ἀμιαντος Ὁδὸ' ἐσμὲν ἄλλως δικασταὶ ἡμῶν αὐτῶν Τὸν δρόμον του βαδίζων πρέπει ἕκαστος νὰ βλέπῃ ποῦ βαδίζει. Τοῦτο χρέος του Ὀρθῶς σπανίως ἐκτιμᾷ ὁ ἄνθρωπος τὰ πεπραγμένα, τὰ πραττόμενα ποτέ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

Σχεδὸν μὲ καταπείθεις εἰς τὴν γνώμην σου.

ΠΥΛΑΔΗΣ.

Παιθοῦς ἀνάγκη εἰς τὰ ἀναπόδρασται; Ὁδὸς ὑπάρχει μία σε, τὸν ἀδελφόν νὰ σώσῃς, κ' ἕνα φίλον· κ' ἔχεις δισταγμούς;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

Ἄφες με νὰ διστάζω· Μ' ἥσυχον ψυχὴν ἀδίκημα τοιοῦτο δὲν θὰ ἔπραττες εὐεργεσίαν ἀποδίδων, οὐδὲ σύ.

ΠΥΛΑΔΗΣ.

Ἀλλ' ἂν κατασταφῶμεν, συνειδήσεως Θὰ ὑπομένῃς ἔλεγχον ἀπέλπιδα. Πῶς δὲν ἠθέλησθε εἰς ζημίας προφανὲς, ἀφ' οὗ ἀρνεῖσαι πρὸς ὀλέθρου ἐκφυγὴν νὰ θυσιάσῃς ἕνα λόγον κἂν ψευδῆ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

Ὦ! Ἀνδρικὴν καρδίαν ἐὰν ἔτρεφον, καρδίαν ἥτις, μελετῶσα τόλμημα, πρὸς πᾶσαν φωνὴν ἄλλην κλείεται κωφή!

ΠΥΛΑΔΗΣ.

Μάτην ἀρνεῖσαι. Τῆς ἀνάγκης σιδηρᾶ ἡ χεὶρ, προστάζει. Ἐμβριθὲς τὸ νεῦμά της, ὕψιστος ἐστι νόμος· καὶ Θεοὶ αὐτῷ πείθονται. Ἄρχει ἐν σιγῇ ἡ ἄδουλος τῆς αἰωνίας εἱμαρμένης ἀδελφή. Ὅ,τι ἐκείνη ἐπιβάλλει, φέρε τό· ὅ,τι προστάζει, πράττε. Περὶ τῶν λοιπῶν γνωρίζεις. — Ἐπιστρέφω τάχιστα, παρὰ τῆς ἱερᾶς σου νὰ δεχθῶ χειρὸς τῆς σωτηρίας τὴν σφραγῖδα τὴν καλήν.

(ἀκολουθεῖ.)

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ ΤΟΥ ΥΠΕΡ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΑΓΩΝΟΣ.

Ο ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΤΑΜΑΤΑΡΑΣ.

(Ὅρα προηγούμ. τεύχος.)

Ὁ τὴν λέμβον διευθύνων ἀξιωματικὸς, ἐρωτήσας τίνες εἶεν οἱ ἀφιχθέντες, προσκαλεῖ τὸν Σταματάραν ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος, διότι ὁ ναύαρχος θέλει νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ πληροφορίας τινὰς περὶ τῆς νήσου των. Εἷς τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ψαριανοῦ τῷ λέγει τότε τεταπεινῇ τῇ φωνῇ·

— Καπετὰν Ἀνδρέα, μὴ πηγαίνῃς· ἄκουέ με· αὐτὸς ὁ ξένος σὲ ἀπατᾷ. Ἀλλ' ἡ καρδία τοῦ Σταματάρα δὲν γνωρίζει τί ἐστι φόβος καὶ δολιότης. Διατί ν' ἀμφιβάλλῃ; Μὴ καὶ ὁ αὐστριακὸς ναύαρχος δὲν ἦναι χριστιανὸς ὡς αὐτός; Μὴ ἡ σημαία του δὲν φέρῃ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ὡς ἡ σημαία τῶν Ψαρῶν; Δὲν πιστεύουν καὶ οἱ δύο εἰς τὸν αὐτὸν Θεὸν; Καὶ ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου δὲν ἔχυσε τὸ ἅγιόν του αἷμα ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων τῆς ἀνατολῆς, ὡς καὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς δύσεως; Ὄχι, ὁ καπετὰν Ἀνδρέας δὲν διστάζει οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν, ἀλλὰ μεταβαίνει πλήρης θάῤῥους καὶ πεποιθήσεως ἐπὶ τοῦ διακρότου.

Ἀλλ' ἅμα πατεῖ τὸ κατάστρωμα ναῦται καὶ στρατιῶται ὡπλισμένοι ἐπιπίπτουσι κατ' αὐτοῦ, τὸν φορτόνουσιν ἁλύσεις καὶ τὸν ῥίπτουσιν εἰς τὰ βάθη τοῦ ἄντλου. Δι' ἀπάτης μεταφέρονται καὶ οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Ψαριανοῦ ἐπὶ τοῦ αὐστριακοῦ πλοίου καὶ ῥίπτονται εἰς σκοτεινὴν φυλακήν. Ποῖον εἶναι τὸ ἔγκλημα τῶν δυστυχῶν τούτων αἰχμαλώτων; Ποία τύχη τοὺς περιμένει;

Ἡμέραι παρέρχονται καὶ νύκτες ἐν τῇ δεινῇ ταύτῃ θέσει· τέλος ἑτοιμάζεται τὸ δίκροτον πρὸς ἀπόπλουν. Ὅταν δὲ ἠνίχθη εἰς τὸ πέλαγος, οἱ αἰχμάλωτοι μεταφέρονται ἐν μέσῳ ἰσχυρᾶς φρουρᾶς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἔνθα τοῖς κοινοποιεῖται ὅτι θέλουσι παραδοθῆ εἰς τὸν πασὰν τῆς Σμύρνης, ὅστις τοὺς εἶχεν ἀγοράσει ἀντὶ αὐτελῶν τιναν χιλιάδων γροσίων.

Δυστυχῆ Σταματάρα! Δυστυχεῖς Ψαριανοί! Νὰ πωληθῆτε, ὡς πωλοῦνται κτήνη ἐν τῇ ἀγορᾷ; Αὐτὴ ἦτο λοιπὸν ἡ τύχη σας; . . .

Ἦτο Αὔγουστος μὴν, ὅτε οἱ αἰχμάλωτοι Ἕλληνες, γυμνόποδες καὶ βαρείας φέροντες ἁλύσεις, μεταφέρονται διὰ τῶν ὁδῶν τῆς πρωτευούσης τῆς Ἰωνίας, περικυκλωμένοι ὑπὸ ἀγρίων φυλάκων καὶ ἐκτεθειμένοι εἰς τοὺς χλευασμοὺς τοῦ ἐξημέναου ὄχλου.

Ἡ συνοδεία διέρχεται ἔμπροσθεν τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς· ἐν τῷ ναῷ ἀντηχοῦσι δεήσεις· ἴσως εἶναι δεήσεις ἀναπεμπόμεναι ὑπὸ τῶν χριστιανῶν ὑπὲρ τῶν θυμάτων τῆς θηριωδίας. Δάκρυα συγκινήσεως πληροῦσι τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Σταματάρα καὶ τῶν ὀπαδῶν του, καὶ ἡ ἐλπὶς, ἡ παρήγορος ἐλπὶς, ἀναγεννᾶται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν.

Ἡ συνοδεία φθάνει εἰς Κύζικον· ἐκεῖ πρὸς τὸ ἑσπέρας παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ῥονδάκου ἐπιτρέπεται τοῖς αἰχμαλώτοις νὰ καθήσωσι καὶ ν' ἀναπαυθῶσιν ὀλίγον. Κάθηνται ἐν κύκλῳ, εἰς ζοφερὰς βεβυθισμένοι σκέψεις. Δὲν περιμένουσιν ἔλεος παρὰ τῶν ἐχθρῶν· γνωρίζουσι κάλλιστα ὅτι μεταφέρονται εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπως ὑποστῶσι τὴν τύχην τοσούτων ἄλλων γενναίων προμάχων τῆς ἐλευθερίας· καὶ ὅμως οἱ ἀτρόμητοι ἐκεῖνοι Ψαριανοὶ δὲν πτοοῦνται.

Ἐν μέσῳ βαθείας σιωπῆς ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς, ὡς ὅραμα, ἀνὴρ ὑψηλὸς τὸ ἀνάστημα, ἔνδυμα μοναχοῦ φορῶν καὶ τοῦ ὁποίου ἡ κατάλευκος γενειὰς τῷ κατήρχετο μέχρι τοῦ στήθους. Σιωπηλὸς, ὡς σκιὰ, προχωρεῖ ἐγέρων καὶ ἵσταται ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν. Τότε ἐκτείνων τὴν κάτισχνον χεῖρα λέγει πρὸς αὐτούς·

— Ἰδοὺ, τέκνα μου, αὐτὸν τὸν ἄρτον, ὃν ἰδίαις χερσὶν ηὐλόγησα ἐπὶ τοῦ θωμοῦ τοῦ Ὑψίστου κατὰ τὴν λειτουργίαν τῆς Μεγάλης Πέμπτης· φάγετε ἐκ τοῦ ἄρτου τούτου τῆς ζωῆς καὶ ἡ ἐλπὶς θὰ φαιδρύνῃ πάλιν τὴν ψυχήν σας. Πιστεύετε εἰς τὸν οὐράνιον ἡμῶν Πατέρα, τὸν πανεύσπλαγχνον καὶ παντοδύναμον!

Καὶ ἡ σκιὰ ἐγένετο ἄφαντος. Μήπως ἦτο ὁ ἅγιος Νικόλαος, ὁ προστάτης τῶν Ψαρῶν; . . .

Χεῖρας καὶ πόδας διὰ δυνατῶν σχοινίων δεδεμένοι οἱ αἰχμάλωτοι μεταφέρονται εἰς τὸ μικρὸν πλοῖον, τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ τοὺς μετακομίσῃ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Εἴκοσιν ὡπλισμένοι Τοῦρκοι φυλάττουσιν αὐτούς. Οἱ αἰχμάλωτοι κεῖνται σωρηδὸν ἐντὸς τοῦ στενοῦ καὶ ὑγροῦ ἄντλου, καὶ σχέδια ἐκδικήσεως πληροῦσι τὴν κεφαλήν των. Εἰς τὰ ὦτά των ἀντηχοῦσιν ἀκόμη οἱ λόγοι τοῦ μονοχοῦ τῆς Κοζίκου. "Πιστεύετε εἰς τὸν οὐράνιον ἡμῶν πατέρα, τὸν πανεύσπλαγχνον καὶ παντοδύναμον!"

Ἤδη φαίνεται μακρόθεν ὁ Βόσπορος· ἤδη διακρίνονται αἱ μέλαιναι κορυφαὶ τῶν πενθίμων κυπαρίσσων, καὶ οἱ μιναρέδες, οἱ ὑψοῦντες μέχρις οὐρανοῦ τὴν χρυσῆν αὐτῶν κεφαλήν· ἤδη ἀνορθοῦται ὁ τολμηρὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας θόλος, ὁ θεθηλωθεὶς, ὡς δρῦς γιγαντιαία.

Ὁ Σταματάρας βλέπει πάντα ταῦτα καὶ τὸ βλέμμα του ἀστράπτει ἀγρίως.

— Δημήτρη, λέγει αἴφνης πρὸς τὸν πλησίον του ἱστάμενον ναύτην· κόψε μὲ τὰ ὀδόντια σου τὰ σχοινιά, τὰ ὁποῖα μοῦ περισφίγγουν τὰς χεῖρας.

Ὁ Δημήτριος ἐκτελεῖ τὴν διαταγὴν τοῦ ἀρχηγοῦ. Ὁ Σταματάρας ἐλευθέρας ἔχων τὰς χεῖρας λύει τὰ δεσμὰ τῶν συντρόφων του. Ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ οἱ εἴκοσιν αἰχμάλωτοι ἐλευθέροι ἔχουσι πόδας καὶ χεῖρας. Τοῦτο τοῖς ἀρκεῖ. Ὡς χείμαῤῥος ὁρμητικὸς, ὅστις λυσσᾶν ἐπὶ μακρὸν ὑπὸ τὴν γῆν διασκᾷ αἴφνης τοὺς φράκτας καὶ ἀνατινάσσει ἀγρίως τὰ μαινόμενα αὐτοῦ κύματα, ἢ ὡς μύδροι πεπυρακτωμένοι, οὓς ἐκσφενδονίζει ὁ φρικώδης τῆς ἀρχαίας Τρινακρίας κρατὴρ, ὁρμῶσιν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, καὶ ἐπιπίπτουσι κατὰ τῶν δημίων των. Τίς τολμᾷ ν' ἀνιστωθῇ εἰς τὴν ἀγρίαν ταύτην ὁρμήν; Ποία δύναμις ἀναχαιτίζει πλέον τὴν ἐκδικητικὴν αὐτῶν λύσσαν; Αἱ κόπαι, τὰ ξύλα, οἱ αὐθηροὶ μυχλοὶ, αἱ ἁλύσεις, τὰ πάντα γίνονται ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν ὄργανα καταστροφῆς καὶ θανάτου. Ἐπὶ τοῦ καταστρώματος δὲν ἀκούεται ἢ ἡ βραγχώδης τῶν Ψαριανῶν φωνὴ καὶ ὁ ῥόγχος τῶν θνησκόντων Ὀθωμανῶν. Ἐλλείψει ἐχθρῶν παύει τέλος ἡ αἱματρὰ ἐκείνη πάλη.

Ὁ καπετὰν Ἀνδρέας μὲ τὰς αἱμοσταγεῖς του χεῖρας ἁρπάζει τὸ πηδάλιον καὶ διὰ τολμηρᾶς στροφῆς δίδει εἰς τὸ πλοῖον τὴν ἐναντίαν διεύθυνσιν. Μακρὰν τοῦ Βοσπόρου! Μακρὰν τῆς ἐπαράτου ἐκείνης ἀκτῆς!

Ἡ νὺξ κατέρχεται, καὶ ἡ σελήνη ἀνατέλλει μεγάλη καὶ ἐρυθρόχρους· ὁ ἄνεμος ὑψόνει τὰ κύματα τῆς Προποντίδος καὶ μυριάδες σπινθήρων ὡς αἱ ἀστραπαὶ αἱ ἀναπεμπόμεναι ὑπὸ τὰ πέταλα ἵππου τρέχοντος ἀπὸ ῥυτῆρος, λάμπουσιν ὑπὸ τὸ μικρὸν πλοῖον, τὸ ὁποῖον διευθύνεται πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον.

Μετ' ὀλίγον κρότου ὑπόκωφοι, ὡς οἱ κρότοι οὓς ἐκπέμπει ἡ ἠχὼ ἐν τῷ αὐρᾷ τῆς Ἀντικάστρου σπηλαίῳ, ταράττουσι τὴν σιωπὴν τῆς νυκτός. Τὰ πτώματα τῶν Τούρκων φυλάκων ῥίπτονται εἰς τὴν θάλασσαν.

— Πηγαίνετε, ἄπιστοι, ἀνακράζει ὁ καπετὰν Ἀνδρέας δοάκις τὸ ἀῤῥῶδες σάβανον ἀνοίγεται διὰ νὰ δεχθῇ τὸ ῥιπτόμενον σῶμα· πηγαίνετε νὰ ῥιφῆτε τοὺς γλάρους τοῦ Βοσπόρου! Ἕως τώρα μόνον τὰ σώματα τῶν χριστιανῶν τοὺς ἐχρησίμευον ὡς τροφή· καιρὸς εἶναι νὰ δοκιμάσουν καὶ ἄλλην τροφήν!

Καὶ ἐλεύθερον ὡς τὸ πτηνὸν, ζωηρὸν ὡς ὁ ἄνεμος, ὁρμητικὸν ὡς ὁ πόντος τὸ μικρὸν πλοῖον διασχίζει τὰ ὕδατα τῆς Προποντίδος, διέρχεται διὰ τῶν στενῶν, καὶ φθάνει εἰς Ψαρά. Ἐκεῖ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἀνανεόνουσιν οἱ ἀτρόμητοι νεῦται τὸν ὑπὲρ πατρίδος ὅρκον.

— Παιδιά, λέγει ὁ καπετὰν Ἀνδρέας πρὸς τοὺς συντρόφους του, ὁ Θεὸς μᾶς ἐφύλαξεν ἀπὸ τόσους κινδύνους, διότι θέλει νὰ μᾶς μεταχειρισθῇ εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος μας. Ὁ Θεὸς προστατεύει τὴν Ἑλλάδα! —

Δέκα παρῆλθον μῆνες ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Αἱ ἄγριαι ὁρδαὶ τοῦ καπετὰν πασᾶ ἐπιπίπτουσι κατὰ τῆς ἡρωϊκῆς νήσου τῶν Ψαρῶν. Γενναίως ἀνθίστανται οἱ Ψαριανοί, ἀλλὰ ἐννοοῦν ὅτι δὲν θέλουσι διαφύγει τὴν καταστροφήν. Τέλος λευκὴ σημαία κυματίζει ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τοῦ Παλαιοκάστρου.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν νέος στρατιώτης τοῦ Σταυροῦ κρατῶν δᾷδα ἐν χερσὶ πλησιάζει πρὸς τὴν πυριταποθήκην. Βροντὴ φρικώδης σείει οὐρανὸν καὶ γῆν, καὶ τέσσαρες χιλιάδες ἐχθρῶν εὑρισκομένων ἤδη ἐντὸς τοῦ φρουρίου ἀνατινάσσονται εἰς τὸν ἀέρα ἅμοῦ μὲ τοὺς ἀτρομήτους ὑπερμάχους τῆς πατρίδος καὶ τῆς πίστεως . . .

Κάτωθεν κρημνώδους βράχου εὑρέθησαν δύο πτώματα σφιγκτῶς ἐνγγκαλισμένα. Τὸ μὲν, φρικωδῶς ἠκρωτηριασμένον ἔπλεεν ἐντὸς λίμνης μέλανος αἵματος· τὰ δὲ φέρον ἀκόμη ἐν τῷ θανάτῳ τὴν ἔκφρασιν τῆς λύσσης καὶ τῆς ἐκδικήσεως, ἐπέκειτο τοῦ ἄλλου, ὡς ζητοῦν ἀκόμη νὰ τὸ κρατήσῃ. Τὸ πρῶτον ἦτο τὸ πτῶμα ἑνὸς Τούρκου, τὸ δεύτερον τὸ τοῦ καπετὰν Ἀνδρέα Σταματάρα, τοῦ ὁποίου ἡ νεκρὰ χεὶρ ἐκράτει ἀκόμη σπασμωδικῶς τὴν μάχαιραν, δι' ἧς εἶχε κτυπήσει τὸν ἐχθρόν.

Ὁ αἰχμάλωτος τῆς Λέρου δὲν ἐλησμόνησε τὸν ὅρκον του.

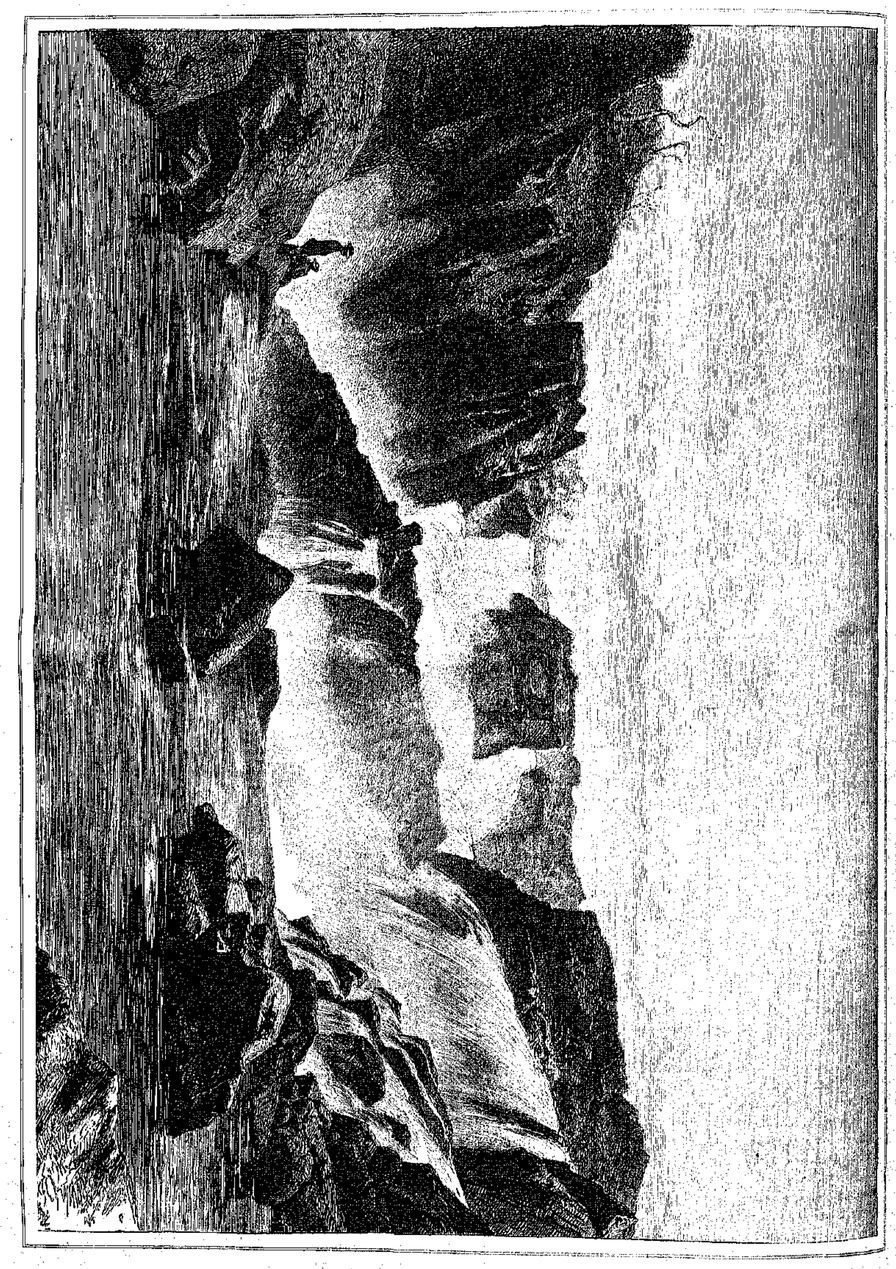

ΚΑΤΑΡΑΚΤΗΣ ΕΝ ΒΡΑΣΙΛΙΑ.

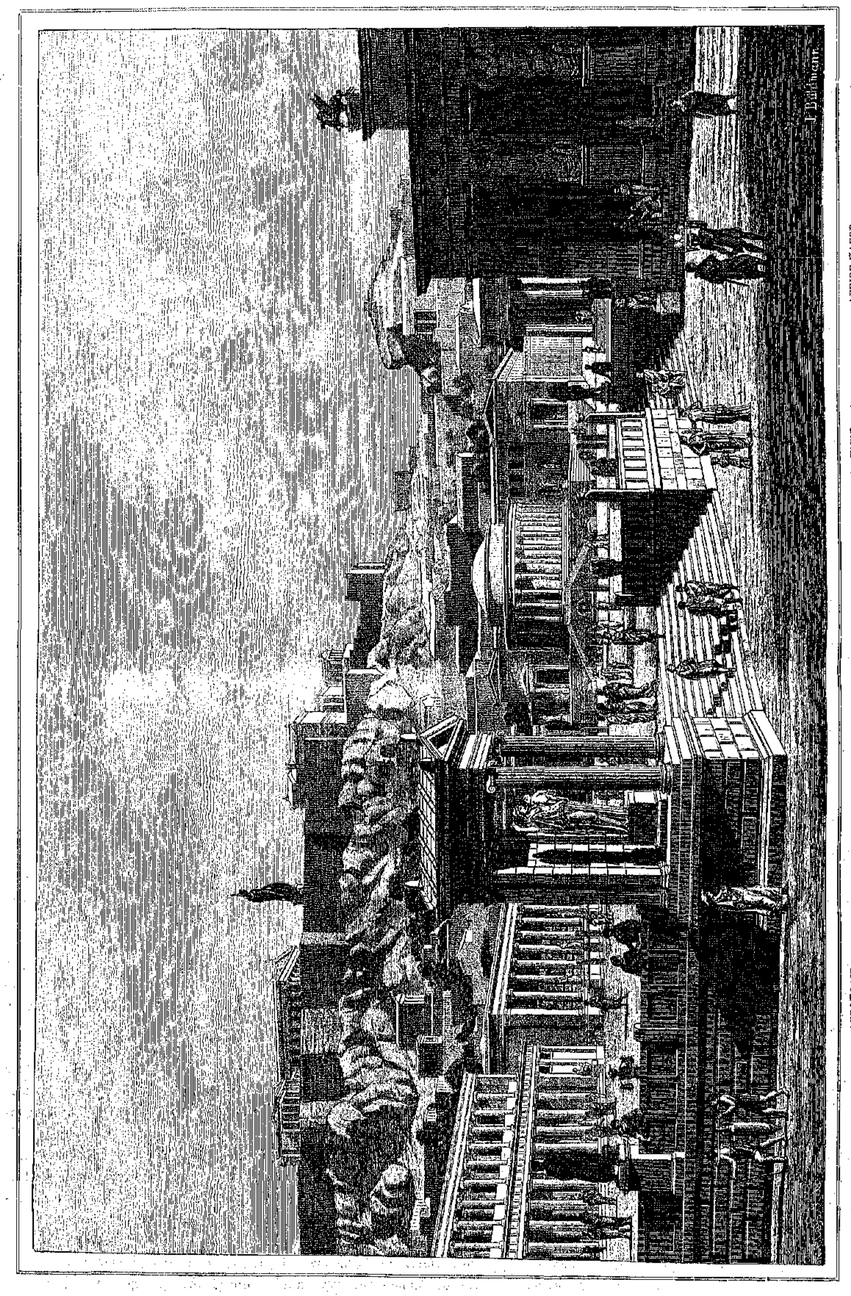

Η ΑΓΟΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΕΞ ΑΘΗΝΩΝ.

Τῇ 16/28 Ἰουλίου 1881.

Ἀκόμη μόλις ἐξέπνευσεν ἡ σχολικὴ περίοδος τοῦ ἔτους. Ἀκόμη γίνεται που λόγος περὶ ἐξετάσεων ἐπερχομένων ὕραδύτερον τοῦ συνήθους· ἀκόμη τὰ φύλλα τῶν ἐφημερίδων πληροῦνται ὀνομάτων μαθητῶν ἀριστευσάντων, διδασκάλων πρωταγωνιστούντων ἐν τῇ διαπλάσει τοῦ ἔθνους, διδασκαλισσῶν τῆς κεντητικῆς ἀξίων νὰ διαγωνισθῶσι πρὸς τὰς πολυθρυλήτους τῆς Φλάνδρας τριχαπτοπλόκους. Ὁ μὲν μετὰ τὸν δὲ ἀναχωροῦσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας ἐπιδεωρηταὶ μέλλοντες νὰ ἐξετάσωσι τὴν κατάστασιν τῶν δημοτικῶν σχολείων. Μίαν ἐπικαίρως λοιπὸν ἐλάδομεν ἐκ Παρισίων ταύτας τὰς ἡμέρας ἀσπάσιον δῶρον, τὴν γαλλιστὶ ἐκδοθεῖσαν συγγραφὴν τοῦ κ. Γ. Χασιώτου "Περὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων μέχρι τῶν ἡμερῶν μας". Δὲν νομίζομεν δὲ ἄκαιρον νὰ καταγράψωμεν τὰς περὶ αὐτοῦ ἡμετέρας ἐντυπώσεις καὶ νὰ ἐκθέσωμεν σκέψεις τινὰς ἃς προκαλεῖ ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ.

Διὰ τί γαλλιστὶ ἐγράφη καὶ ἐν Παρισίοις ἐξεδόθη ἡ βίβλος δὰ ἐρωτήσῃ ἴσως πρῶτον πάντων ὁ ἀναγνώστης; Τὸ πρᾶγμα οὐ μόνον δίκαιον λογεῖται, ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ ἐπιδάλλεται πολλάκις εἰς τοὺς παρ' ἡμῖν γράφοντας, ἐπειδὴ τὸ ἔθνος δὲν ὡρίμασεν ἀκόμη ὥστε νὰ ἔχῃ φιλαναγνώστας καὶ ἀγοραστὰς διδλίων. Λάδετε ἀνὰ χεῖρας ἐν τῶν ἐκδιδομένων, καὶ τοῦτο κατὰ διαλείμματα, διδλιογραφικῶν δελτίων καὶ ἀριθμήσατε· ἐκ τίνων σύγκειται ὡς τὸ πλεῖστον ἡ νεαρὰ ἡμῶν φιλολογία; Ἡμερολόγια, ἐκθέσεις καὶ κανονισμοὶ συλλόγων καὶ ἑταιρειῶν, ἀπολογισμοὶ τραπεζῶν, νεκρολογίαι, φυλλάδια πολιτικά, στίχοι, στίχοι, στίχοι, καὶ διδλία διδακτικὰ καὶ σχολικὰ ἀποτελοῦσι τὸ μέγιστον μέρος τῶν ἐκδιδομένων. Τὰ δὲ ἐπιστημονικὰ διδλία εἶνε ἐλάχιστα καὶ σπάνια, ἐπειδὴ πλὴν τῶν καταδληθησομένων ὑπὸ τοῦ συγγραφέως μόχθων πρὸς σύνταξιν τοῦ διδλίου ἀπαιτεῖται καὶ γενναία ἀθελοθυσία αὐτοῦ ἵνα καταδάλῃ τὰς δαπάνας τῆς ἐκτυπώσεως, δέδαιος ὢν ἐκ τῶν προτέρων ὅτι οὐδέποτε θὰ καλύψῃ αὐτάς. Δὲν λέγω ὅτι κυδέρνησις, δῆμοι, σωματεῖα, τὸ Πανεπιστήμιον δὲν ὑποστηρίζουσιν ἐνίοτε τὰ διδλία, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἐμφιλοχωρεῖ συνήθως ἡ κατάχρησις καὶ ὁ ὀπισθολογισμός, προσοχθιζόμενος ἐπὶ τέλους τῆς ψυχῆς τοῦ λογίου. Εὐχερέστερον ἐντεῦθεν εὑρίσκεται ὁ τρόπος τῆς ἐκδόσεως καὶ ὑποστηρίξεως τῶν ἀξίων λόγου ἔργων ἐν τῇ ξένῃ, ἔνθα καὶ τὸ κοινὸν εἶνε ἀδεκαστότερον ὑπὸ προσωπικῶν κρίσεων, καὶ οἱ ἐκδόται, αἱ Ἀκαδημίαι, οἱ σύλλογοι δὲν ἀποδλέπουσιν εἰς τὰ πρόσωπα, ἀλλ' εἰς τὰ πράγματα. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ κατακρίνωμεν, ἀλλὰ νὰ εὐτυχίζωμεν ἐκείνους τῶν ὁμογενῶν ὅσοι εὑρίσκουσι παρὰ τοῖς ἀλλοδαποῖς τὰ μέσα πρὸς ἔκδοσιν μεγάλων συγγραφῶν, ἀφ' οὗ οὕτως ἐπιτυγχάνουσι καὶ πρὸ τῆς ἐκδόσεως νὰ σωθῶσιν ἀπὸ ἐξευτελισμοῦ καὶ μετ' αὐτὴν νὰ τύχωσι τῆς ὀφειλομένης ἀληθοῦς καὶ ἀθολώτου κρίσεως περὶ τοῦ ἔργου αὐτῶν.

Ἐπανερχόμεθα εἰς τὸν κ. Χασιώτην, ὅστις ἠθέλησε διὰ τῆς συγγραφῆς αὐτοῦ νὰ συνοψίσῃ τὰς μέχρι τοῦδε ἐργασίας τοῦ ἔθνους ὑπὲρ διαδόσεως τῆς παιδείας, καθιστάνων αὐτὰς γνωστὰς εἰς τε τοὺς ἰδίους συμπολίτας καὶ οὐχ ἧττον εἰς τοὺς ἀλλογενεῖς. Ἰδίως δὲ δόναται νὰ ἐνδιαφέρῃ τὸ διδλίον τοὺς Γάλλους, οἵτινες ἀπό τινων ἐτῶν δραστηρίως ἀσχολοῦνται περὶ τὴν πρὸς τὰ παρ' αὐτοῖς κείμενα συγκριτικὴν μελέτην τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἀγώνων τῶν ἀλλογενῶν. Διὰ τοῦτο δὲ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ διδλίου κατέχει ἡ ἐξέτασις τῆς παρ' ἡμῖν διαδόσεως τῆς παιδείας ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Εἰσαγωγικῶς δὲ γίνεται λόγος περὶ τῆς καταστάσεως τῶν σχολείων καὶ περὶ τῶν λογίων καὶ διδλίων τοῦ γένους πρὸ τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος. Ἐν ταῖς σελίσιν ἐκείναις εὑρίσκομεν πάλιν τὴν συγκινητικὴν εἰκόνα τοῦ πτωχοῦ σχολείου τῆς τουρκοκρατουμένης Ἑλλάδος. Ὀλίγα εἶνε τὰ μαθητευόμενα παιδία, ἀτελεῖς αἱ μέθοδοι καὶ τραχεῖαι ἐνίοτε αἱ ποιναί. Τὴν παιδαγωγικὴν σοφίαν ἀντικαθίστανεν ἁπλῶς ἡ ἀπειλὴ τοῦ φάλαγγος. Τὸ γένος ἄλλα ἀναγνώσματα δὲν εἶχε παρὰ τὰ Πινακίδια καὶ μετὰ ταῦτα τὴν Ὀκτώηχον, τὸ Ψαλτήριον καὶ τὸν Ἀπόστολον. Ἀλλ' ὁποία τιμὴ διὰ τὸν παῖδα ὅτε τελειώσας τὸ διδλίον του ἤγετο ἐν πομπῇ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου καὶ τῶν συμμαθητῶν εἰς τὸν ἴδιον οἶκον ἔνθα ἐκηρύσσετο ἄξιος· ὁπόσον ἦτο εὐχάριστον διὰ τὸν διδάσκαλον τὸ παρατιθέμενον αὐτῷ πλούσιον γεῦμα. Καὶ οἱ πατέρες ἠσθάνοντο τότε χαρὰν μυχίαν ὅτε τὸ τέκνον αὐτῶν προοδεύον ἱκανῶς ἠδύνατό ποτε νἀναγνώσῃ ἐπ' ἐκκλησίας τὸν Ἀπόστολον.

Ὀλιγοστὰ λοιπὸν ἦσαν τῶν χρόνων ἐκείνων τὰ κολυδογράμματα, ἀλλ' εἶχον μεγάλην ἠθικὴν ἔννοιαν ἐπειδὴ μετ' αὐτῶν συνεδέετο θερμὴ θρησκευτικὴ πίστις καὶ ἀγνή, κρυφία πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη. Ὁ διδάσκαλος ἦτο ἀνεγνωρισμένος ἐργάτης τῆς ἐπωαζομένης ἐλευθερίας τοῦ γένους καὶ ἡ ἐντολή αὕτη, γνωστὴ οὖσα αὐτῷ ἡ ἀσυνείδητος διαλανθάνουσα, ἐπέρριπτε ποιὰν τοῦ αἴγλην ἐπὶ τὸν πτωχὸν ἐκεῖνον σκαπανέα τοῦ μέλλοντος. Ἡ συνήθισις αὕτη τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος τοῦ σχολείου ἐλάμβανε μᾶλλιστα ζωὴν ἐν τοῖς ἀνωτέροις σχολείοις. Μίαν ἡμέραν ὁ Γεννάδιος ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Βουκουρεστίου ἐρμηνεύων τὸν Πανηγυρικὸν τοῦ Ἰσοκράτους ἐνεθουσία ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε διέταξε νὰ κλείσωσι τὴν θύρας καὶ ἐν μέσῳ κατανύξεως παρέστησεν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν λαμπρὸν τοῦ παρελθόντος μεγαλεῖον τὴν πενιχρὰν εἰκόνα τῆς δουλου γένους· ἐξεικόνισε τὴν θλῖψιν, τὰς ὀδύνας, τὴν ἀγωνίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ χείμαρροι δακρύων κατέρρευσαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του· τὸ μάθημα διεκόπη ἐπὶ ὥραν τινὰ καὶ οἱ ἀκροαταὶ ἐδάκρυσαν καὶ ἐπευφήμουν εἰς τοὺς λόγους τοῦ διδασκάλου.

Τοιαῦτα ἦσαν τὰ ἀνώτερα σχολεῖα τοῦ γένους ἐπὶ τῆς δουλείας· ἀπὸ τῆς Βλαχίας μέχρι τῶν Κυδωνιῶν, ἀπὸ τῶν Ἰωαννίνων μέχρι τῆς Βενετίας, ἀπὸ τῶν Ἀγράφων μέχρι τῆς Δημητσάνας ἡ βιδλίον ἦτο ἀνάμνησις καὶ σύμδολον, ὁ λόγος τοῦ διδασκάλου ἔθος καὶ σύνθημα. Διὰ τοῦτο τὸ γένος εἶχε τότε ἀληθῆ ἐθνικὰ ἀναγνώσματα καὶ τὰ σύγχρονα τυπογραφεῖα, ἰδίως τὰ ἐν Βενετίᾳ, ἦσαν ζωντανὰ κέντρα τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος. Τὰ ὀνόματα τῶν ἐπιφανῶν διδασκάλων ἦσαν εἰς πάντας γνωστὰ καὶ ἐκαλοῦντο οὗτοι ὑπὸ κοινότητος εἰς κοινότητα καὶ ἀπὸ γυμνασίου εἰς γυμνάσιον. σχεδὸν ὅπως τὴν σήμερον καλοῦνται ὑπὸ τῶν γερμανικῶν πανεπιστημίων ἐν ἀμίλλῃ ἀμοιδαίᾳ οἱ διαπρέποντες τῶν ἐπιστημόνων. Καὶ μίαν λέξιν, διδάσκαλοι ἦσαν οἱ παρασκευάσαντες τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἔθνους καὶ ὑπὸ τὸν τύπον φιλομούσων θιάσων κατηρτίσθησαν αἱ ἑταιρεῖαι, αἱ προδοδοποιήσασαι τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ τὴν μεγάλην.

Τὸ ἔθνος ἀπελευθερωθὲν ἐνώτισε μέχρι τινὸς μόνον τὴν μεγάλην ἐκπολιτευτικήν, ἠθικὴν καὶ ἐθνικὴν δύναμιν τῶν γραμμάτων. Διὰ μακρῶν διηγεῖται ὁ κ. Χασιώτης τοὺς καταδληθέντας ἀγῶνας ἀναλύει τοὺς ψηφισθέντας νόμους, ἐκθέτει τὴν ἱστορίαν τῶν διαφόρων καθιδρυμάτων καὶ παρατάσσει ἀριθμούς. Ἡ γενομένη πρόοδος εἶνε ἐκπληκτική, πρὸ πάντων κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Ἀλλ' ἡμελήθη τὸ κυριώτατον, τὸ δημοτικὸν σχολεῖον. Καλλίτερον ἂν εἴχομεν ὀλιγωτέρους ἐπιστήμονας καὶ λογίους καὶ περισσοτέρους διαδεδομένην τὴν κοινὴν ἐκπαίδευσιν, περισσοτέρους τοὺς ἐναμένους ἀναγινώσκειν, γράφειν καὶ ἀριθμεῖν. Κατὰ τὴν παρατεθεμένην στατιστικὴν ἐν μὲν ταῖς ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς οἱ φοιτῶντες εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα παῖδες τῷ 1871 ἦσαν 18 ἐπὶ κατοίκων 100, ἐν Ἰταλίᾳ 6½, ἐν Ἑλλάδι 6½. Ἡμεῖς δὲν εἴμεθα πολλῷ κατώτεροι τῆς Ἰταλίας. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐξετασθῇ καὶ τὸ ποιὸν τῶν σχολείων τούτων. Ἤρθ δόο ἐτῶν ἐπισκέφθην τὸ δημοτικὸν σχολεῖον χωρίου τινὸς τῆς Κορινθίας. Ὁ φουστανελλοφόρος διδάσκαλος ἐκοιμᾶτο κρατῶν τὴν ῥάβδον ἐν τῷ χερσὶν, ἅμα δὲ εἰσῆλθον μετὰ φίλου τινὸς καθηγητοῦ τοῦ ἐν Κορίνθῳ γυμνασίου ἐξύπνησε καὶ ἠθέλησε νὰ δείξῃ ἡμῖν τὰς προόδους τῶν μαθητῶν. Ἐν ταῖς πινακίσι τῆς ἀναγνώσεως ἃς ὁ ἐκλεχθεὶς μαθητὴς ἀνεγίνωσκεν ἐπιτροχάδην ἐγίνετο λόγος περὶ φυτῶν, ζώων καὶ ὀρυκτῶν. Ἐξέτασα τὸν παῖδα τί εἶνε ὁ ἄνθρωπος· ὅτε δὲ ὑποδηθεὶς τὴν ἀπορίαν αὐτοῦ τὸν ἠρώτησα ἂν ὁ ἄνθρωπος εἶνε πέτρα, δένδρον ἢ κόττα ἀπεκρίθη μετὰ μεγάλου θάρρους: Εἶνε κόττα. Ἀνάλογοι ἦσαν καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν παίδων ἀπαντήσεις. Ὁ δὲ διδάσκαλος ἐδικαιολογεῖτο ὅτι οἱ παῖδες εἶνε χονδροκέφαλοι Ἀλβανοὶ καὶ ὅτι οὐδ' αὐτὸς ἦτο καλλίτερος ὅτε χοιροδοσκὸς ὢν ἀπεφάσισε νὰ γείνῃ δημοδιδάσκαλος, δόσκων παῖδας ἀντὶ χοίρων. Εὐτυχῆς ἡ κατάστασις τῶν σχολείων δελτιοῦται ὁσημέραι διὰ τῆς γινομένης κατ' ἔτος ἐπιθεωρήσεως, τῆς συστάσεως τῶν διδασκαλείων, τῆς ἐκδόσεως καταλλήλων ὁδηγῶν καὶ ἄλλων διδλίων διδακτικῶν καὶ τῆς συνηνωμένης μερίμνης τῆς κυδερνήσεως καὶ τῶν συλλόγων. Εἰς τὴν δελτίωσιν δὲ ταύτην θὰ συντείνῃ ἐπαισθητῶς καὶ τὸ σύγγραμμα τοῦ κ. Χασιώτου, ὅπερ δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν γενομένων καὶ ἐπίκρισιν τῶν γινομένων, ἀλλὰ παρεμπλέκει ἀξίας λόγου εἰδήσεις καὶ συγκρίσεις περὶ τῶν ἀρίστων καρπῶν τῆς παιδαγωγίας ἐν τοῖς εὐνομουμένοις καὶ πεπολιτισμένοις κράτεσι τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς. Εὐχόμεθα δὲ νὰ μελετηθῇ καὶ καρποφορήσῃ ἐπ' ἀγαθῷ.

Καλλίας.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΚ ΤΗΣ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ.

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ Ο ΚΟΜΝΗΝΟΣ.

(συνέχεια· ὅρα προηγούμ. ἀριθμ.)

— Τὸ προοίμιον τοῦτο, Ἰωνᾶ, εἰς φόβον μ' ἐμδάλλει οὐ μικρόν. Τὸ σοδαρόν σου ὄψος, οἱ σοδαροί σου λόγοι μὲ ταράττουσι. Λέγε, Ἰωνᾶ, λέγε.

— Σοδαρὸν μὲ δλέπεις, Ἀνδρόνικε; ἀπήντησεν ὁ γέρων σείων τὴν κεφαλήν. Καὶ πότε δὲν μὲ εἶδες τοιοῦτον; Εἶναι δυνατὸν ἡ συνεχὴς μελέτη τῶν οὐρανίων σημείων νὰ μὴ καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον σοδαρὸν καὶ σκεπτικόν; Τί εἴμεθα ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἀπέναντι τοῦ μεγαλείου τούτου τοῦ παντός; Ἡμεῖς οἱ σκώληκες; ἡμεῖς οἱ κόκκοι σινάπεως; — Ἄκουσον, Ἀνδρόνικε. —

Τὴν παρελθοῦσαν νύκτα διῆλθον ἄϋπνος, παρὰ τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον, τοὺς ὀφθαλμούς μου πρὸς τὸν οὐράνιον θόλον ἐστραμμένους κρατῶν. Ἡ νὺξ ἦτο γαληνιαία, ὁ οὐρανὸς καθαρὸς καὶ αἴθριος· μυριάδες ἀστέρων ἔλαμπον. Καὶ ἐγὼ παρετήρουν τοὺς ἀστέρας ταύτους, τοὺς παλαιοὺς γνωρίμους μου, καὶ μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἐκινοῦντο καὶ ὅτι ἐοχημάτιζον ἑλικοειδῆ ἐν τῷ οὐρανῷ σχήματα. Τὸ μεσονύκτιον παρῆλθεν. Ἐν μέσῳ τῶν λοιπῶν ἀστέρων ἐστίλδεν ἀστὴρ μεγαλείτερος καὶ φαεινότερος δλων. Ἔλεγες ὅτι ἦτο ἡγεμὼν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὀπαδῶν του. Αἴφνης εἶδον ἀπὸ ἀνατολῶν μεγάλην λάμψιν, ἤτις ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ ἔλαδε σχῆμα σφαίρας πυρίνης. Ἡ σφαῖρα αὕτη διασχίζουσα τὸν οὐράνιον θόλον διηυθύνετο πρὸς τὸ μέρος, ἔνθα ἐσπινθηροδόλει ὁ μέγας ἀστήρ. Μετ' οὐ πολὺ ἡ πυρίνη σφαῖρα κατεκάλυψε τὸν ἀστέρα καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτοῦ ὡσεὶ προσηλωμένη. Καὶ ἐφωτίσθη ὁ οὐρανὸς δλος, καὶ πάλιν ἐξηκολούθησεν ἡ σφαῖρα τὸν δρόμον της. Ἀλλ' εἰς τὸ μέρος, ἔνθα πρὸ μικροῦ ἔλαμπεν ὁ ἀστήρ, ἦτο σκότος δαθύ· καὶ οἱ περὶ αὐτὸν μικρότεροι ἀστέρες εἶχον δλοι ἐξαλειφθῆ, διασπαρέντες καθ' δλας τὰς διευθύνσεις. Ἡ δὲ πυρίνη σφαῖρα, διασχίσασα καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ τοῦ οὐρανίου θόλου, ἐδυθίσθη εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἡ θάλασσα εἰς τὴν προσέγγισιν αὐτῆς ἐδάφη δλη αἰμόχρους, μεθ' ὃ τὰ πάντα κατεκαλύφθησαν πάλιν ἀπὸ τὰ σκότη τῆς νυκτός. Ἀλλ' οὔτε ὁ λάμπων ἀστήρ, οὔτε οἱ ὀπαδοί αὐτοῦ δὲν ἐφάνησαν πλέον.

— Παράδοξον φαινόμενον ἀληθῶς, εἶπεν ὁ Ἀνδρόνικος, ὅστις ἐν ἄκρᾳ σιωπῇ εἶχεν ἀκροασθῆ τῶν λόγων τοῦ Ἰωνᾶ. Καὶ ἡ ἐξήγησις αὐτοῦ;

— Ἡ ἐξήγησις, Ἀνδρόνικε; ἀπήντησεν ὁ γέρων σοδαρῶς. Δὲν τὴν ἐνόησες; Ἰδοὺ ἡ ἀνθρωπίνη ἀδυναμία. Ἡ ἐξήγησις εἶναι καὶ ἁπλῆ καὶ πρόχειρος. Ὁ ἐν μέσῳ τῶν ἄλλων λάμπων μέγας ἀστὴρ εἶναι ὁ δασιλεὺς Ἀλέξιος· ἡ πυρίνη σφαῖρα, ἡ τὸν οὐράνιον θόλον διασχίσασα καὶ διὰ τῆς λάμψεώς της τὸ φῶς τοῦ ἀστέρος ἀποσδέσασα, εἶσαι σύ, Ἀνδρόνικε, οὗ ἡ δόξα θέλει ἐπισκιάσει τὴν λαμπηδόνα τοῦ δασιλέως. Ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει σου ἐξαφανίζεται ἡ αἴγλη τοῦ δασιλικοῦ διαδήματος, σδέννυνται οἱ περικυκλοῦντες τὸν ἡγεμόνα δευτερεύοντες ἀστέρες. Ἐννοεῖς τώρα;

— Ἐννοῶ, ἀπήντησεν ὁ Ἀνδρόνικος σύννους· ἀλλ' ἡ κατάδυσις τῆς σφαίρας εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἡ αἱματηρὰ τῆς θαλάσσης χροιά; Αὐτὰ μοὶ μένουν ἀνεξήγητα, Ἰωνᾶ.

— Σεδάσθητι, Ἀνδρόνικε, τὰ οὐράνια σημεῖα, εἶπεν σοδαρῶς ὁ ἀστρολόγος· παραδέχθητι τὴν προσιτήν σοι ἐξήγησιν, ἀλλὰ μὴ ζητεῖς νὰ εἰσδύσῃς καὶ εἰς τὰ μυστήρια αὐτῶν. Μὴ ἔσο δέδηλος, Ἀνδρόνικε. Τὸ αἱματόφυρτον τῆς θαλάσσης, εἰς ἣν ἐδυθίσθη ἡ σφαῖρα, μένει πρόδλημα ἄλυτον· μὴ ζητεῖς νὰ διασχίσῃς τὸν πέπλον τὸν καλύπτοντα τὸ ἀόρατον μέλλον. Ἀρκέστωσάν σοι ταῦτα.

Ταῦτα εἰπὼν καὶ τὴν χεῖρα πρὸς οὐρανὸν ὑψῶν ἐξῆλθεν ὁ Ἰωνᾶς τοῦ κοιτῶνος δήματι δραδεῖ, ὡς εἶχεν εἰσέλθει, καὶ ὄπισθεν αὐτοῦ κατέπεσε τὸ δαρὺ παραπέτασμα.

— Πυρίνη σφαῖρα, διασχίζουσα τὰ σκότη τῆς νυκτός, εἶπεν ὁ Ἀνδρόνικος, μείνας μόνος, ταπεινῇ τῇ φωνῇ· σφαῖρα πυρίνη, λάμπουσα ἐπὶ στιγμὴν, ἀποσδέννουσα τὸ φῶς τῶν ἀστέρων καὶ εἶτα δυθιζομένη εἰς θάλασσαν αἱμοδαφῆ; — Ἢ δὲν ἐνόησεν ὁ Ἰωνᾶς τὸ φαινόμενον, ἢ δὲν ἠθέλησε νὰ μοὶ τὸ ἐξηγήσῃ, καὶ τότε ἡ ἐξήγησις δὲν μοὶ εἶναι εὐνοϊκή. — Ἀδιάφορον! Τὰ φαινόμενα ταῦτα εἶναι ἰδιοτροπίαι τῆς φύσεως, καὶ μόνον δλᾶκες ἀποδίδουσιν αὐτοῖς σημασίαν. Ἐμὲ δμως δὲν πτοοῦσι τὰ τοιαῦτα, προσέθηκεν ὑψῶν τοῦ ὤμους.

Ἐν τοσούτῳ τὸ στρατόπεδον ἤρξατο λαμδάνον τὴν συνήθη αὐτοῦ ὄψιν· πανταχοῦ κίνησις, πανταχοῦ ζωηρότης· ἡ ὥρα τῆς ἀναπαύσεως εἶχε παρέλθει, καὶ οἱ στρατιῶται μετέδαινον εἰς τὰς ἐργασίας των.

Ὁ Ἀνδρόνικος ἐξῆλθε τῆς σκηνῆς, παρατηρῶν τὰ περὶ αὐτὸν συμδαίνοντα· ὑπὸ τὰ δήματα αὐτοῦ ἐδιπλασιάζετο ὁ ζῆλος τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἕκαστος ἔσπευδε νὰ δείξῃ εἰς τὸν ἀρχηγὸν τὴν προθυμίαν ἐκείνην, ὑφ' ἧς πάντες ἐνεφοροῦντο.

Ἐφάνη τότε ἀνερχομένη τὸν λόφον συνοδεία ἱππέων, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὁποίας ἵππευεν ἐπὶ λευκοῦ καὶ μεγαλοπρεπῶς διεσκευασμένου ἵππου ἀνὴρ προδεδηκὼς τὴν ἡλικίαν, πλουσίαν φορῶν ἱερατικὴν στολήν.

Ἦτο οὗτος ὁ πατριάρχης Θεοδάσιος, ὅστις ἤρχετο πρὸς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ἀνδρονίκου παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν ἱερέων καὶ διακόνων αὐτοῦ.

Ἅμα ὁ Ἀνδρόνικος εἶδε μακρόθεν τὴν ἱερατικὴν ταύτην συνοδείαν καὶ ἐνόησεν ὅτι ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῆς προεπορεύετο ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας, αὐτὸς ὁ Πατριάρχης Θεοδόσιος, ὃν προσωπικῶς μὲν δὲν ἐγνώριζεν, ἀλλὰ περὶ οὗ πολλάκις ἤκουσεν, ἔσπευσε νὰ προχωρήσῃ δήματά τινα εἰς προϋπάντησιν αὐτοῦ, φθάσας δὲ πλησίον του ἐγονάτισεν ἐνώπιόν του καὶ ἠσπάσθη τὰ πέλματα τῶν ποδῶν του. Ἐγερθεὶς δὲ μετὰ μικρὸν εἶπεν·

— Εὐτυχεῖς οἱ ὀφθαλμοί μου, ὅτι ἠδυνήθησαν νὰ ἴδωσι τὸν ζηλωτὴν τοῦ καλοῦ, τὸν ὑπέρμαχον τῆς ἀληθείας, τὸν ἐφάμιλλον τοῦ Χρυσοστόμου· εὐτυχεῖς οἱ ὀφθαλμοί μου ὅτι τοῖς ἐδόθη ἡ θεία εὐδοκία νὰ ἴδωσι τὸ πρόσωπον τοῦ μεγάλου ἱεράρχου, οὗ τὸ κλέος καὶ ἡ δόξα ἐνέπλησαν τὴν οἰκουμένην. Ἐκ τοῦ ὕψους τῆς λαμπηδόνος της ἡ Ἁγιότης σου ἃς ῥίψῃ δλέμμα συμπαθείας ἐπὶ τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἐμοῦ, ὅστις οὐδὲν ἄλλο ποθεῖ ἢ νὰ σοι προσφέρῃ τοῦ ἀπείρου του σεδασμοῦ τὴν ἔκφρασιν.

Ὁ Πατριάρχης ἤκουσεν ἐν σιωπῇ τὰς πομπώδεις ταύτας φι-

λοφρονήσεις, καὶ προσέβλεψε τὸν Ἀνδρόνικον μὲ βλέμμα, ἐν ᾧ ἀπεικονίζετο ὅλη ἡ ἀποστροφή, ἣν αἰσθάνεται ὁ εὐθὺς καὶ τίμιος ἄνθρωπος πρὸς τοὺς χαμερπεῖς χαρακτῆρας.

Ὁ Θεοδόσιος, ἀνὴρ ἐνάρετος καὶ ἐχθρὸς πάσης δολιότητος καὶ ὑποκρισίας, ἐνόησεν ἀμέσως ὅτι δαίμων κακὸς ἔφερε τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, ὅπως διοικήσῃ κράτος, χρῆζον ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ τιμίων, καὶ πικρὸν μειδίαμα ἔστεψε τὰ χείλη του.

Ἀλάνθαστα σημεῖα περὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ ἀπατᾷν εἶναι, πρόσωπον μειδιοῦν ἄνευ αἰτίας καὶ γλῶσσα πέραν τοῦ δέοντος πομπώδης καὶ κολακευτική.

— Ἡ φήμη σου, Ἀνδρόνικε, εἶπεν ὁ Θεοδόσιος, περιῆλθεν εἰς τὰ ὦτά μου· ἤδη δὲ καὶ σὲ εἶδον καὶ σ' ἐγνώρισα. Εἶτα στραφεὶς πρὸς ἕνα τῶν διακόνων του προσέθηκε ταπεινῇ τῇ φωνῇ·

— Ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος, οἷον μᾶς τὸν παρέστησαν.

Τοὺς τελευταίους τούτους λόγους τοῦ Πατριάρχου δὲν ἤκουσε μὲν ὁ Ἀνδρόνικος, ἀλλ' ἐκ τοῦ βλέμματος τοῦ Θεοδοσίου ἐνόησε τίνα περὶ αὐτοῦ κρίσιν περιεῖχον. Στραφεὶς τότε πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ ἱστάμενον Ἁγιοχριστοφορίτην, τῷ εἶπε ἐπίσης ταπεινῇ τῇ φωνῇ·

— Ἰδοὺ ἱερεὺς κατηφὴς καὶ ἀγέρωχος!

Πρῶτον ἤδη ἐβλέποντο οἱ δύο οὗτοι ἄνδρες, καὶ ὅμως ἀμφότεροι ἀμέσως ἐνόησαν, ὅτι πᾶς μεταξὺ αὐτῶν συμβιβασμὸς ἦτο πρᾶγμα ἀδύνατον. Ἑκάτερος αὐτῶν ᾐσθάνετο ὅτι εὑρίσκετο ἐνώπιον ἰσχυροῦ ἀντιπάλου· ἑκάτερος ἔβλεπεν ὅτι ἀντίκρυζεν ἐχθρὸν ἄσπονδον, διότι ὁ μὲν Ἀνδρόνικος, ὅστις σκοπὸν τοῦ βίου του τὴν εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἀνάβασιν εἶθετο, ἔβλεπε πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ θρόνου τούτου ἱστάμενον τὸν πολιότριχα ἱεράρχην καὶ σοβαρῶς ἐμποδίζοντα αὐτόν, ὁ δὲ Θεοδόσιος, ἀφωσιωμένος εἰς τὴν πατρίδα καὶ εἰς τὸν ἡγεμόνα του, καὶ ἀνὴρ τοῦ καθήκοντος ἐνόει ὅτι ὁ ἐνώπιον αὐτοῦ ἱστάμενος δὲν ἦτο εἰμὴ ὄλιος ἁρπαξ καὶ προδότης.

— Ἀνδρόνικε, εἶπεν ὁ Πατριάρχης, καθήμενος ἐπὶ μεγάλης τινὸς ἕδρας, ἣν τῷ προσέφερον δύο τῶν διακόνων του, ἐν ᾧ ὁ Ἀνδρόνικος ἵστατο ἀσκεπὴς ἐνώπιόν του, Ἀνδρόνικε, ἐκ τοῦ βάθους τῆς Ἀσίας ἔρχεσαι, ὅπως ἀναλάβῃς, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, τὴν διοίκησιν κράτους, ἔχοντος ἀνάγκην χειρὸς στιβαρᾶς ἅμα καὶ πατρικῆς. Ἡ χώρα ἡμῶν πάσχει δεινῶς, Ἀνδρόνικε, ἡ βασιλεία πάσχει. Ὁ Θεὸς τιμωρεῖ τὸν λαὸν διὰ τὰ μεγάλα αὐτοῦ ἁμαρτήματα. Ἡ ἐξουσία εὑρίσκεται εἰς χεῖρας παιδίου, ὃν σύμβουλοι καὶ ὁδηγοὶ κακοὶ περιῶνται ν' ἀποτρέψωσιν ἀπὸ τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν τοῦ δικαίου. Ἀλλ' εὔσπλαγχνος ὁ Οὐρανὸς ἀφοπλίζει τοὺς κακούς.

— Τῶν κακῶν τὸ κράτος ἔχει βραχεῖαν τὴν διάρκειαν, ἅγιε Πατριάρχα, ἀπήντησεν ὁ Ἀνδρόνικος κύπτων τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ἂς δοξάσωμεν τὸν Ὕψιστον, προσέθηκεν ὁ Θεοδόσιος, ὅτι ἠὐδόκησε νὰ ἐκτείνῃ ἐφ' ἡμᾶς τὴν ἐλεήμονα Αὐτοῦ χεῖρα. Ἡ ἀρχὴ ἐγένετο.

— Τί ἐννοεῖς, Πατριάρχα;

— Δαίμων κακὸς τῆς χώρας μας κατέστη ἤδη ἀβλαβής. Τὸν πρωτοσεβαστὸν Ἀλέξιον ἐπρόφθασεν ἡ θεία δίκη. Ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἁμαρτιῶν του ἔπεσεν ὁ ἄθλιος καὶ δέσμιος εὑρίσκεται σήμερον ἐν φυλακῇ, ἀναμένων τὴν δικαίαν αὐτοῦ τιμωρίαν.

— Τί λέγεις, Πατριάρχα; ἀνέκραξεν ὁ Ἀνδρόνικος, προσποιούμενος ὅτι πρῶτον ἤδη ἤκουε τὴν εἴδησιν. Ὁ πρωτοσεβαστὸς λέγεις;

— Ναί, Ἀνδρόνικε, ἀπήντησεν ὁ Θεοδόσιος προσβλέπων αὐτὸν μὲ βλέμμα σοβαρὸν ἅμα καὶ διαπεραστικόν. Ὁ Θεὸς δὲν ἀφίνει ἀτιμώρητον τὸν κακὸν οὔτε ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ οὔτε ἐν τῷ ἄλλῳ.

— Καὶ ὁ βασιλεύς; ἠρώτησεν ὁ Ἀνδρόνικος μετ' ἀνυπομονησίας.

— Ὑπέκυψεν εἰς τοῦ λαοῦ τὴν πανίσχυρον θέλησιν. Ποίαν ἐπιρροὴν ἠδύνατο νὰ ἐξασκήσῃ ὁ βασιλεὺς, παῖς ἀνίσχυρος, εὑρισκόμενος ἐν τῷ σκότει, διότι τοῦτο συνέφερεν εἰς τοὺς αἰσχροὺς αὐτοῦ κηδεμόνας.

— Καὶ δὲν ἠδύνασο σὺ, Πατριάρχα, σὺ, εἰς ὃν ὁ ἀείμνηστος Μανουὴλ ἐνεπιστεύθη τὴν μεγάλην καὶ ἱερὰν παρακαταθήκην, δὲν ἠδύνασο νὰ καταλάβῃς θέσιν παρὰ τῷ βασιλεῖ, ἥτις νὰ σφαλίσῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἐπιβλαβοῦς τῶν κακῶν ἐπιρροῆς;

— Ἀνδρόνικε, ἀπήντησεν ὁ Θεοδόσιος μετὰ πικρίας· ὁ ἄνθρωπος, ὅστις διαφυγὼν μέγαν κίνδυνον εὑρίσκεται ἐν ἀσφαλείᾳ.

Ὁ πρωταίτιος τῆς μακρᾶς καὶ θλιβερᾶς καταστάσεως, ὁ τοσεβαστὸς Ἀλέξιος, ὁ λαομίσητος κηδεμὼν τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ ἄνθρωπος τῶν καταπιέσεων καὶ τῶν ἁρπαγῶν, ὁ τῶν ἀδίκων φόρων νομοθέτης, ὁ τὰ δημόσια χρήματα ἐν εὐωχίαις καὶ θεάμασι καταλοντες νὰ ἔχωσι τὴν πρώτην κατὰ τὴν ὁποδοχὴν θέσιν. Κίνησις ἐν ταῖς ὁδοῖς, κίνησις ἐπὶ τῶν ὁδάτων, κίνησις καὶ ζωὴ παντοῖα, ἥτις τοσούτῳ μᾶλλον ἐφαίνετο ζωηροτέρα, ὅσῳ ζοφερώτερον ὑπῆρξε τὸ παρελθόν. Ὑπεράνω δὲ τῆς κινήσεως ταύτης ἀπηστραπτεν ἐν ὅλῃ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ ὁ οὐρανὸς, ὡς νὰ συνεμερίζετο καὶ οὗτος τὴν γενικὴν ἀγαλλίασιν, ὡς νὰ συνεώρταζε καὶ οὗτος μετὰ τῶν εὐδαιμόνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατοίκων, ἀνέφελος καὶ αὐτὸς ὡς ἦσαν ἀνέφελοι καὶ αἱ καρδίαι τῶν πολιτῶν. Ἡ γῆ συνεώρταζε μετὰ τοῦ οὐρανοῦ τὴν ἡμέραν τῆς γενικῆς χαρᾶς.

Αἴφνης ἡ κίνησις τῶν ἐν τῷ στενῷ τοῦ Βοσπόρου ἀκατίων κατέστη ζωηροτέρα, παριστῶσα θέαν λεμβοδρομίας, καθότι ὅλα τὰ ἀκάτια διηυθύνοντο πρὸς ἓν σημεῖον, ἔνθα πυκνὸς ἐφαίνετο πλοῖον σωρός. Οἱ ἐπὶ τῆς παραλίας ἱστάμενοι θεαταὶ ἀνυπομόνως ἔστρεφαν τὰ βλέμματά των πρὸς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, καὶ μυριάδες φωνῶν ἠκούσθησαν. "Ἔρχεται! Ἔρχεται!"

Μακρόθεν ἐφαίνοντο πλοῖα διευθυνόμενα πρὸς τὴν πόλιν. Προέπλεε τοῦ στόλου τούτου τριήρης εὐρύχωρος, φέρουσα ἐπὶ τοῦ πρώτου αὐτῆς ἱστοῦ τὴν ἰόχρουν τοῦ Ἀνδρονίκου σημαίαν. Ἐπὶ τῆς πρύμνης ἵστατο ὀρθὸς, πάντων τῶν περὶ αὐτὸν ὑπερέχων κατὰ τὸ ἀνάστημα, ὁ Ἀνδρόνικος, ὅστις ἀσκεπὴς εἶχε προσηλωμένα τὰ βλέμματα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἐνώπιόν του ἐκτεινομένης πόλεως.

Αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ἐφώτιζον τὴν λευκὴν αὐτοῦ κόμην καὶ τὸ ἀνδρικόν του πρόσωπον. Ὀρθὸς ἵστατο ὁ Ἀνδρόνικος ἐν ὅλῃ τῇ ἡγεμονικῇ μεγαλοπρεπείᾳ καὶ τὰ χείλη του ἐψιθύριζον τὸ τοῦ προφητάνακτος Δαβίδ. "Ἐπίστρεφον, ψυχή μου, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, ὅτι Κύριος εὐηργέτησέ με, ὅτι ἐξείλετο τὴν ψυχήν μου ἐκ θανάτου, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ δακρύων καὶ τοὺς πόδας ἀπὸ ὀλισθήματος."

(ἕπεται συνέχεια.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Η ΕΙΣΟΔΟΣ.

"Ἐπίστρεφον, ψυχή μου, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου."

ΔΑΒΙΔ.

Ἦτο μία τῶν λαμπρῶν ἐκείνων τοῦ φθινοπώρου ἡμερῶν, ἃς ἡ ἀτμοσφαῖρα ὑπὸ τὸν καθαρὸν τῆς μεσημβρίας οὐρανὸν ἐξ ἠρεμόν τινα καὶ ὅλως ἔκτακτον διαφάνειαν. Εἰς τὰ κυανᾶ τοῦ Βοσπόρου κύματα, ὑπὸ λεπτῆς ῥυτιδούμενα αὔρας, κατωπτρίζοντο αἱ δενδροστόλιστοι ὄχθαι. Ἡ φύσις ὅλη ἐφαίνετο τελοῦσα ἑορτὴν.

Πρὸς τὴν ἑορτὴν ταύτην τῆς φύσεως ἀμιλλωμένη καὶ πόλις τοῦ Κωνσταντίνου παρίστα θέαν πλήρη ζωηρότητος καὶ εὐθυμίας. Ἐξεγερθεῖσα ἀπὸ φρικώδους ὀνείρου, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἐτάραττεν αὐτὴν, ἀπαλλαγεῖσα ἀπὸ τοῦ κατεσβοντος αὐτὴν ἐφιάλτου, ἡ βασιλὶς τῶν πόλεων ἐχαιρέτα γηθοσύνῳ τὴν ἀνατολὴν τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ ὑποδεχθῇ τὸν λαοφιλῆ Θητὸν Ἀνδρόνικον, τὸν περιμενόμενον σωτῆρα, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου κατεκρημνίζετο τῶν κακῶν τὸ κράτος καὶ ὅστις ἤρχετο φέρων ἐν χερσὶν ἐλαίας κλάδον.

Ἤδη τὸ πρῶτον πάλιν ἐλευθέρως ἀνέπνευεν ὁ λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, νέον ἀπεκδεχόμενος, χρυσοῦν αἰῶνα· τὴν καρδίαν αὐτοῦ κατεῖχεν ἤδη ἡ γλυκεῖα ἐκείνη γαλήνη, ἣν αἰσθάνεται ὁ πρωτοσεβαστὸς τῶν ἀδικιῶν ὑποστηρίξας καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἀπηνῶς καταδιώξας, ὁ τύραννος καὶ κακὸς τῆς χώρας δαίμων — εἶχε πέσει, εἶχε καταστῆ ἀβλαβής, καὶ ὁ λαὸς, ὁ ἐν τῷ ἀγῶνι κατὰ τοῦ ψευδοποιοῦ ἐκείνου λύκου ἐξελθὼν νικητής, ἠσθάνετο τὴν ἔξαλλον τοῦ θριάμβου του χαρὰν καὶ ἀνακούφισιν. Χρυσῶν ἐλπίδων μεστὸς ἀνέμενεν ὁ λαὸς οὗτος τὴν ἔλευσιν τοῦ σωτῆρος· πλήρης σκέψεων περὶ αἰσίου μέλλοντος ἐξήρχετο τῶν οἰκιῶν, ὅπως χαιρετίσῃ κατὰ τὴν διάβασίν του τὸν ἄνδρα τοῦ μέλλοντος, τὸν προστάτην καὶ φυσικὸν τοῦ νεαροῦ βασιλέως κηδεμόνα, ὅστις σήμερον διέπλεε τὸν Βόσπορον.

Ἅπασαι αἱ πρὸς τὴν παραλίαν ἄγουσαι ὁδοὶ ἔγεμον πυκνῶν ὁμίλων. Εἰς τὰ πρόσωπα ὅλα ἀπεικονίζετο ἡ χαροποιὰ ἐκείνη προσδοκία, ἥτις προηγεῖται συνήθως συμβάντος εὐτυχοῦς. Τὰ παράθυρα, οἱ ἐξῶστται καὶ αὐταὶ αἱ στέγαι τῶν οἰκιῶν, ὅθεν ἠδύνατό τις νὰ ἴδῃ τὴν θάλασσαν ἢ τὴν ὁδὸν, δι' ἧς ἐπρόκειτο νὰ διαβῇ ὁ Ἀνδρόνικος, ἦσαν πλήρη ἀνθρώπων πάσης ἡλικίας καὶ πάσης τάξεως. Ἔλεγες ὅτι ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς ἐκτεταμένης πόλεως μίαν εἶχον καρδίαν καὶ ὅτι ἡ μεγάλη ἐκείνη καρδία ἔπαλλε μόνον ὑπὲρ τοῦ περιμενομένου ἀνδρὸς.

ΑΓΑΛΜΑ ΕΥΡΕΘΕΝ ΕΝ ΚΥΠΡΩ.

Ζωηρὸν καὶ φαιδρὸν συνωθεῖτο τὸ πλῆθος ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ἀντὶ τοῦ συνήθους πρωϊνοῦ χαιρετισμοῦ δὲν ἠκούοντο πανταχόθεν εἰμὴ αἱ λέξεις· "Σήμερον ἔρχεται! Τέλος πάντων! Ἂς ἔχῃ δόξαν ὁ Θεός!" Καὶ αὐταὶ αἱ γυναῖκες, συμμεριζόμεναι τὴν γενικὴν χαρὰν, ἐκάθηντο φαιδραὶ καὶ πλουσίως διακεκοσμημέναι παρὰ τὰ παράθυρα ἢ εἰς τοὺς ἐξώστας, θεωροῦσαι τὸ κάτωθεν κυμαινόμενον πλῆθος.

Ἐν τῇ παραλίᾳ τὸ πλῆθος ἦτο πυκνότατον καὶ πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἐστραμμένοι πρὸς τὴν ἀπέναντι ὄχθην. Ἐν τῷ Βοσπόρῳ δὲ διεσταυροῦντο καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις ἀκάτια μικρὰ καὶ μεγάλα, ἔνθα εἶχον ἐπιβιβασθῆ οἱ μᾶλλον ἀνυπόμονοι, οἱ θέλοντες νὰ ἴδωσι τὴν πρώτην κατὰ τὴν ὑποδοχὴν θέσιν.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΕΛΛΑΣ. Ἀποβρίψαντες παρὰ τῶν δυνάμεων τῆς αἰτήσεως τῆς Πόλης περὶ δεκακενθήμερου ἀναβολῆς τῆς παραχωρήσεως τοῦ δευτέρου τμήματος — χάριν τοῦ Ῥαμαζανίου — ἡ παραχώρησις τοῦ τμήματος τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ Καρδίτσης γενήσεται κατὰ τὴν ὑπὸ τῆς συμβάσεως ὁριζομένην ἡμέραν. Εὐχόμεθα ὅπως καὶ τοῦ δευτέρου τμήματος ἡ παραχώρησις ἐκτελεσθῇ, ὅπως ἐξετελέσθη ἡ τοῦ πρώτου, ἀπροσκόπτως καὶ παγηγυρικῶς. Πρὸς τοῦτο καὶ ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις δεικνύει διαθέσεις συμβιβαστικάς, ἀποκομίζουσα πρὸ ἡμερῶν ἤδη ὅλον τὸ πολεμικὸν ὑλικὸν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς ἐκκενουμένου τμήματος. Ἐλοιδορήθημεν διὰ τὸν ἀποκλεισμὸν τοῦ ἐν Ἠπείρῳ ἱστορικοῦ Σουβράκου, καὶ καλῶς ἔπραξεν ὁ Ἕλλην ἐπίτροπος διαμαρτυρηθείς· ἀλλ' ἀπέναντι τῆς θελήσεως καὶ ὁμοφώνου ἀποφάσεως τῶν δυνάμεων οὐδὲν ἰσχύει ἡ ἡμετέρα διαμαρτύρησις. Ὅ,τι εἶναι πράγματι εὐχάριστον καὶ παρηγορητικὸν εἶναι ἡ συμβιβαστικὴ συμπεριφορὰ τῶν Μουσουλμάνων ἐν ταῖς νέαις Ἑλληνικαῖς ἐπαρχίαις. Καί τοι μὴ γευθέντες εἰσέτι τῶν ἀγαθῶν τοῦ πολιτισμοῦ, ἐννοοῦσι, φαίνεται, καὶ οἱ Μουσουλμάνοι ὅτι οἱ ὑπὸ τὴν σκέπην νόμων ἐλευθέρων ζῶντες λαοί εἰσι καὶ οἱ εὐτυχέστεροι.

Μετὰ πλείστης ὅσης εὐχαριστήσεως μανθάνομεν ἐκ τῶν ἐφημερίδων, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις προσκήρυξεν ἐσχάτως τὴν κατασκευὴν τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀπ' Ἀθηνῶν μέχρι Πατρῶν καὶ ἀπ' Ἀθηνῶν μέχρι Λαρίσσης διὰ μειοδοσίας. Ἰδοὺ ἡ καλὴ ἀρχὴ ἐγένετο. Βεβαίως ἡ βουλὴ θέλει ἐπικυρώσει τὰς συνομολογηθησομένας συμβάσεις, ὅπως αἱ ἐργασίαι ἀρχίσωσιν ὅσον ἔνεστι τάχιον. Τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον ἐκ βάθους ψυχῆς εὐχόμεθα εἶναι, ἡ κατασκευὴ τῶν σιδηροδρόμων τούτων νὰ γείνῃ ὑπ' ἑλληνικῶν κεφαλαίων. Σήμερον εὐτυχῶς τὸ ἡμέτερον ἔθνος δὲν στερεῖται σπουδαίων κεφαλαιούχων, καὶ ἁμαρτία εἶναι ἀληθῶς, ὅτι μόνοι δυνάμεθα νὰ ἐκτελέσωμεν νὰ παραχωρῶμεν εἰς ξένους, περὶ τῆς τιμιότητος μάλιστα τῶν ὁποίων δὲν ἔχομεν καὶ ἐχέγγυα. Τοῦτο λέγομεν, διότι ἀνέγνωμεν ἐσχάτως ὀνόματα ἐργολάβων σιδηροδρόμων, οἵτινες πολὺ μακρὰν ἀπέχουσιν ἀπὸ τοῦ νὰ παρέχωσιν ὅλας τὰς ἐγγυήσεις τιμίας ἐκτελέσεως τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῶν. Ἀποβλέποντες ὅμως ἀπολύτως εἰς τὸ ἔργον, μετ' ἐνδομύχου χαρᾶς ἀναλογιζόμεθα τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὁ κάτοικος τῶν Ἀθηνῶν θὰ δύναται ἐν ὀλίγαις ὥραις νὰ μεταβῇ διὰ σιδηροδρόμου ἀσφαλῶς καὶ ἀναπαυτικῶς μέχρι Πατρῶν καὶ μέχρι Λαρίσσης. Θὰ ἦναι ἡμέρα, νέαν ἐγκαινίζουσα διὰ τὴν φίλην ἡμῶν πατρίδα ἐποχήν.

ΡΩΣΣΙΑ. Ἄσμενοι μεταφέρομεν εἰς τὰς στήλας τοῦ Ἑσπέρου τὴν ἐπιβεβαιωθεῖσαν εἴδησιν ὅτι τῇ ἀδόκητῳ μερίμνῃ τοῦ ἐν Ῥωσσίᾳ ἀντιπροσώπου τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, ἀρχιμανδρίτου Κυρίου Νικοδήμου, κατωρθώθη ν' ἀποδοθῶσι τῷ Ἁγίῳ Τάφῳ τὰ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1873 κατασχεθέντα κτήματα αὐτοῦ ἔν τε Βασσαραβίᾳ καὶ Καυκάσῳ. Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας διέταξεν ὅπως αἱ μὲν πρόσοδοι τῶν ἐν Καυκάσῳ κτημάτων ἀπαλλαγῶσιν ὁλοσχερῶς τῆς κατασχέσεως, αἱ δὲ τῶν ἐν Βασσαραβίᾳ κατὰ τὰ τέσσαρα πέμπτα.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ. Ἡ κατ' αὐτὰς γινομένη περιοδεία τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας καὶ αἱ συνεντεύξεις αὐτοῦ μετὰ τινων Γερμανῶν ἡγεμόνων, εἰς ἃς τὰ εὐρωπαϊκὰ φύλλα πειρῶνται νὰ δώσωσι πολιτικὴν σημασίαν, φαίνεται ὅτι δὲν ὑποκρύπτουσι τοιούτους σκοπούς. Καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ αὐτοκράτορες εἶναι ἄνθρωποι καὶ ὡς τοιοῦτοι αἰσθάνονται κατ' αὐτὴν μάλιστα τὴν ὥραν τοῦ ἔτους τὴν ἀνάγκην ν' ἀναπνεύσωσιν ὀλίγον καθαρὸν ἀέρα. Ὅταν μάλιστα συλλογισθῇ τις ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας μεταβαίνει εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐν Σαλισβούργῳ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ ἐν Μονάχῳ, πείθεται ὅτι αἱ ἐφημερίδες θηρεύουσι πολιτικὰς εἰδήσεις, ὅπως ἐνίοτε οἱ κυνηγοὶ θηρεύουσι κουνῆγι εἰς μέρη, ἔνθα σπανιώτατα ὑπάρχει τοιοῦτο. Ἐν Γαστείν ὁ αὐτοκράτωρ Φραγκίσκος Ἰωσὴφ ἐπεσκέφθη τὸν γηραιὸν αὐτοκράτορα Γουλιέλμον.

ΓΑΛΛΙΑ. Ὁ πρόεδρος τῆς γαλλικῆς βουλῆς, Γαμβέττας, μετέβη κατ' αὐτὰς εἰς τὴν πόλιν Tours, ὅπως ἐγκαινίσῃ, ὡς εἶπε, τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐκεῖ ἐκθέσεως. Ἐννοεῖται ὅτι αὐτὸς δὲν εἶναι ὁ μόνος λόγος τῆς ἐκεῖ μεταβάσεως τοῦ διασήμου ῥήτορος. Ἐπίκειται ἐκλογαὶ καὶ ὁ Γαμβέττας θέλει νὰ ἐνισχύσῃ διὰ τῆς παρουσίας του τοὺς ἐκλογικοὺς κύκλους. Ἡ δύναμις τοῦ ἀνδρὸς τούτου κεῖται ἐν τῇ εὐγλωττίᾳ του. Κατὰ τὸ λέγειν καὶ αὐτῶν τῶν ἀντιπάλων του, ὀλίγοι πολιτικοὶ ῥήτορες κατώρθωσαν, ὡς αὐτός, νὰ ἑλκύσωσι τὰ πλήθη καὶ νὰ ἐνθουσιάσωσι τὰ ἀκροατήρια. Διὸ καὶ ἐν ἑκάστῃ περιοδείᾳ τοῦ Γαμβέττα οἱ λόγοι, οὓς ἐκφωνεῖ, ἀποτελοῦσι τὸ κύριον τῶν θεμάτων καὶ ἀνακοινοῦνται τηλεγραφικῶς εἰς ὅλα τὰ πολιτικὰ φύλλα. Ἐν Tours πάλιν προχθὲς ὡμίλησε διὰ μακρῶν, πρώτον εἰς ἀπάντησιν τῆς ὑποδοχῆς καὶ προσφωνήσεως τοῦ δημάρχου, εἶτα κατὰ τὴν ἀπονομὴν τῶν βραβείων εἰς τοὺς ἐκθέτας καὶ τέλος κατὰ τὸ δοθὲν εἰς τιμὴν αὐτοῦ γεῦμα, ὅπου ὡμίλησεν ἐπὶ μίαν ὥραν καὶ τέταρτον ἄνευ διακοπῆς. Οἱ λόγοι του εἶναι πράγματι ἀριστουργήματα, διότι ἐν αὐτοῖς τοσοῦτον ἐντέχνως εἰσάγει φιλοσοφικὰς καὶ ἠθικοπολιτικὰς ἰδέας, ὥστε δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν αὐταὶ ἀληθῆ ἀποφθέγματα. Ἀπαντῶν εἰς τὸν δήμαρχον εἶπε· "Πρὸ πολλοῦ "ἐπεθύμουν νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν χώραν τῆς Του-"ραίνης, ἥτις ὑπῆρξεν ἡ σκηνὴ συγκινήσεων τοσοῦ-"τον ὀλιβερῶν (ἐννοεῖ τὰ ἐν ἔτει 1870 συμβάντα). "Ὅταν ἡ καρδία ὑποστῇ τραγικοὺς κλονισμοὺς "ἀφίνοντας αὐτῇ τὰ ἀνεξάλειπτα αὐτῶν ἴχνη, "τότε αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπανέλθῃ πάλιν "ἐκεῖ ἔνθα ὑπέφερε. Ναί, ὑπάρχουσι στιγμαί, "καθ' ἃς ποθοῦμεν νὰ εὕρωμεν ἐν τῇ πατρίδι "τμήματα πατρίδος."

Αὔριον, 2|14 Αὐγούστου, θέλει ἐγκαινιασθῇ ἐπισήμως ἐν Φελλετὲν τῆς Γαλλίας ὁ ἀνδριὰς τοῦ ἐξόχου Ἑλληνιστοῦ COURTAUD-DIVERNERESSE, γεννηθέντος ἐκεῖ ἐν ἔτει 1794.

Η ΝΗΣΟΣ ΤΖΕΡΒΑ (Djerba).

Ὁ κατὰ τὴν Τυνησίαν γάλλος ναύαρχος Κουρδὰ ἀνήγγειλε τηλεγραφικῶς τῷ προϊσταμένῳ αὐτοῦ ὑπουργῷ τῶν Ναυτικῶν ὅτι τὴν 16|28 Ἰουλίου κατέλαβε τὴν ὀχυρὰν κωμόπολιν Σούκ, πρωτεύουσαν τῆς νήσου Τζέρβας, κειμένης παρὰ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς Τυνησίας.

Περὶ τῆς νήσου ταύτης ἔχομεν τὰς ἑξῆς περιέργους πληροφορίας, ἃς ἀραντζίμεθα ἐκ τῶν τελευταίων γαλλικῶν φύλλων, καὶ αἵτινες θέλουσιν ἐνδιαφέρει καὶ τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας.

Ἡ νῆσος Τζέρβα, ἣν τὰ γαλλικὰ στρατεύματα κατέλαβον ἀμαχητί, εἶναι μία τῶν ἑτέρων νήσων τῆς Μεσογείου. Κειμένη ἀνέκαθεν τοῦ κόλπου τῆς Γάβης χωρίζεται ἀπὸ ἠπείρου διὰ στενοῦ θαλασσίου πορθμοῦ, ὃν διαβαίνουσι αἱ κάμηλοι διέρχονται ἀκινδύνως, τόσον ἀβαθῆ τὰ ὕδατα. Κατὰ τὴν ἀρχαιότατα[illegible] σος ἦτο γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα "Μῆνιγξ" νῆσος τῶν Λωτοφάγων", ἣν στίχος τοῦ Ὁ[illegible] κατέστησεν ἀθάνατον. Περιέχε δὲ [illegible] πόλεις, ὧν ἡ κυριωτέρα ἦτο ἡ Μῆνιγξ. [illegible] τὸν Πλίνιον ἡ πόλις αὕτη ἡμιλλᾶτο ὡς πρὸς κατασκευὴν τοῦ πορφυροῦ χρώματος πρὸς Τύρον. Ῥωμαῖος ἄφορος ἐπεστάτει εἰς τὴν [illegible] λογὴν τοῦ πολυτίμου ἐντόμου, ἐξ οὗ κατ[illegible] ἄζετο ἡ πορφύρα. Ἡ νῆσος εἶναι τὸ [illegible] ἐπίπεδος καὶ ἔχει μόνος σειρὰς τινας [illegible] λόφων, οἵτινες διακόπτουσι τὴν μονοτονίαν κάτοικοι, 45 χιλιάδες περίπου τὸν ἀρ[illegible] ζῶσι σήμερον ἐντὸς καλυβῶν διεσπαρμένων κάκεῖσεν· εἶναι δὲ καταγωγῆς βερβερικῆς καὶ παρὰ τῶν Μουσουλμάνων θεωροῦνται [illegible] ρατικοί. Ἐπαγγέλλονται τὴν γεωργίαν, [illegible] ὑφαντικήν, τὴν ναυτικὴν καὶ τὴν ἁλιείαν, [illegible] γεωργοί, πολυπληθέστεροι τῶν ἄλλων, ἐν [illegible] γατικώτεροι τῶν Μαύρων καὶ τῶν Ἀράβων [illegible] γαίαι αὐτῶν, ἀπιμελῶς ὅλαι καλλιεργ[illegible] παράγουσιν ἐλαίας ἀξιολόγους, καὶ τὸ ἔρ[illegible] ἔλαιον τιμᾶται πολὺ ἐν Τύνιδι. Ἀνωμα[illegible] μὲ τὰς ἐλαίας ὑπάρχουσιν ἐν ἀφθονίᾳ πε[illegible] εἴδους ὀπωροφόρα δένδρα· ἐκ τῶν φοινικ[illegible] νήσου κατασκευάζεται τὸ κατὰ τὴν Ἀν[illegible] ἀγαπητὸν ποτὸν "λαγμί". Καὶ ἡ ἀμπελ[illegible] λιεργεῖται εἴς τινα τῆς νήσου μέρη, ὁ ὃ[illegible] εἶναι ὑπόξανθος ἔχον πολλὴν ὁμοιότητα [illegible] θηρακίου καὶ σάμιον οἶνον. Οἱ ὑφανταὶ τῆς [illegible] εἶναι οἱ ἐπιτηδειότεροι τῶν μερῶν ἐκείνων [illegible] τὰ παράλια γίνεται ἡ ἁλιεία ὀφαίων κ[illegible] λακῶν σπόγγων. Ἡ μεγαλυτέρα σωρεία [illegible] καλυβῶν φέρει τὸ ὄνομα Ὀμπ-Σούκ (ἡ [illegible] πολις τῆς ἀγορᾶς), ἐν ᾗ τελεῖται ὁλοῖ τῆ[illegible] μάδος εἴδους ἐμπορικῆς πανηγύρεως, εἰς ἣ [illegible] ἔρχονται Ἄραβες καὶ Βεδουῖνοι πρὸς [illegible] βουρνουζίων καὶ ἄλλων ὑφασμάτων καὶ τρ[illegible]

Κατὰ τὴν 16ην ἑκατοντετηρίδα [illegible] Τζέρβα κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἱσπανῶν, [illegible] τῷ 1560 ἐξεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων [illegible] τῶν κεφαλῶν τῶν φονευθέντων Ἱσπαν[illegible] ἄγριοι κατεκαὶ ἀνήγειραν πυραμίδα ὑψ[illegible] τρων, ἥτις ὠνομάζετο "ὁ Πύργος τῶν κε[illegible] καὶ ὑπὸ πολλῶν περιηγητῶν περιγράφεται. [illegible] πρὸ αἰώνων ἐτῶν ἐσώζετο τὸ ἀπάσιον [illegible] τρόπαιον. Αἰτήσει Γάλλου ἐπισκόπου [illegible] νησις τῆς Τυνίδος συγκατετέθη νὰ κατ[illegible] τὴν πυραμίδα ταύτην μὲ ὅλην τὴν ἐνοχ[illegible] τῶν ὀγκωρίων, οἵτινες ἐπέμενον νὰ ἀπ[illegible] μνημείου τῆς ἐπιφανοῦς των προγόνων [illegible] νίκης.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑΙ.

Ὁ πρίγκηψ Αὔγουστος τοῦ Σὰξ-Κοβ[illegible] ἀπέθανε τῇ 20 Ἰουλίου παρὰ τὴν Βιέννην [illegible] κίᾳ 63 ἐτῶν. Εἶχε σύζυγον τὴν πρίγκ[illegible] Κλημεντίνην, θυγατέρα τοῦ πρίγκ[illegible] Γαλλίας Λουδοβίκου Φιλίππου.

Ὁ καθηγητὴς LOTZE, διασημότατος [illegible] τῆς Γερμανίας, ἀπέθανεν ἐσχάτως [illegible] ἡλικίαν ἐν Λειψίᾳ. Πολλὰ εἶναι τὰ συγ[illegible] τοῦ διστρεπτοῦ τούτου ἀνδρός.

Θεόδωρος BERGK, καθηγητὴς τῆς φιλολογίας ἐν Τυβίγγῃ, ἐν Ἀλλαῖς Σαξόνων καὶ τελευταῖον ἐν Βίννῃ, ἐκδότης τῶν Ἑλλήνων λυρικῶν καὶ συγγραφεὺς τῆς "Ἱστορίας τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων", ἀπέθανε τῇ 20 Ἰουλίου ἐν ἡλικίᾳ 69 ἐτῶν.

Κάρολος BRUHNS, διευθυντὴς τοῦ ἐν Λειψίᾳ ἀστεροσκοπείου, εἷς τῶν ἐπιστημοτέρων ἀστρονόμων τῆς Γερμανίας, ἀπέθανε πρὸ τινων ἡμερῶν ἐν Λειψίᾳ ἐν ἡλικίᾳ 50 μόλις ἐτῶν.

Μαρία BLANC, χήρα τοῦ ἐργολάβου τῶν ἐν Μονακῷ λουτρῶν, γυνὴ γνωστὴ διὰ τὰς ἀγαθοεργίας της, ἀπέθανεν ἐν Παρισίοις. Ὁ πρὸ δύο ἐτῶν ἀποθανὼν σύζυγός της ἄφησε περιουσίαν ὑπερβαίνουσαν τὰ 60 ἑκατομμύρια φράγκων.

Ὁ ὑποκόμης FLEURIOT DE LANGLE, ἀντιναύαρχος τῆς Γαλλίας, διατελέσας διοικητὴς τοῦ ἀρκτικοῦ διαμερίσματος κατὰ τὴν πολιορκίαν τῶν Παρισίων τῷ 1870, ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ 72 ἐτῶν τῇ 28 Ἰουλίου ἐν Παρισίοις.

Νικόλαος Πιεράκος, ἀντιστράτηγος τῆς Ἑλλάδος, ἐκ τοῦ γνωστοῦ οἴκου τῶν Μαυρομιχαλέων, ἀπέθανε τῇ 11|23 Ἰουλίου ἐν Ἀθήναις ἐν ἡλικίᾳ 76 ἐτῶν. Τῷ 1861 ὁ μακαρίτης Πιεράκος εἶχε διορισθῆ γερουσιαστής.

Δημήτριος Σπηλιωτόπουλος, ὑποστράτηγος τῆς Ἑλλάδος ἀπέθανεν ἐν Βαθεῖ γήρατι ἐν Ἀθήναις τῇ 7|19 Ἰουλίου. Ὁ Σπηλιωτόπουλος ἦτο διοικητὴς τάγματος ἐν ἔτει 1843, καὶ ὡς τοιοῦτος πρωτηγωνίστησε τὴν νύκτα τῆς γ'. Σεπτεμβρίου, ὅτε ἀνεκηρύχθη ἐν Ἑλλάδι τὸ Σύνταγμα.

Σπυρίδων Γενισαρλης, συνταγματάρχης τοῦ πεζικοῦ ἐν Ἑλλάδι, ἀπέθαν. ἐν Ἀθήναις τῇ 6|18 Ἰουλίου.

Εὐστάθιος Δ. Ἠλιόπουλος, δικηγόρος ἐκ τῶν καλλιτέρων καὶ πρώην ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης, ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τῇ 5|17 Ἰουλίου τρ. ἔτ.

Εἷς τῶν ἡμετέρων συνδρομητῶν σφόδρα παρωτρύνας μᾶς ἔπεμψε τὸ ἑξῆς ποιημάτιον ἀνώνυμμος, τὸ ὁποῖον καταχωροῦμεν χάριν τῶν εἰς τὰ ἀστεῖα ἀρεσκομένων ἀναγνωστῶν μας.

Η ΜΥΤΗ.

Ποίημα.

Περὶ μύτης καὶ ἀρχαῖοι
Ἔγραψαν πολλὰ καὶ νέοι,
Κ' ἐστιχούργησαν πολλοί,
Ἄγγλοι, Γάλλοι, κ' Ἰταλοί.

Δικαιότατα, καθότι
Εἰν' ἡ μύτη, ἥτις πρώτη
Τῆς ψυχῆς ζωγραφιστὴν
Δεῖ' εἰκόνα καὶ πιστήν.

Χονδρὴ μύτη καὶ παχεῖα
Μᾶς παρέχει τὰ σημεῖα
Καὶ ψυχῆς καρτερικῆς
Καὶ φλεβὸς σατυρικῆς.

Μικρὰ μύτη, ἐστριμμένη,
Πρὸς τὰ ἄνω γυρισμένη,
Γνώμων κἄπως ἀσφαλὴς
Κούφης εἶναι κεφαλῆς.

Πρὸς τὰ κάτω κυρτωμένη,
Ὦ τοῦ ἀετοῦ, ἐμφαίνει
Χαρακτῆρα ὁρμητικόν,
Βίαιον, φανατικόν.

Δεῖγμα τούτου ὁ Κικέρων
Καὶ ὁ τύραννος ὁ Νέρων,
Κ' ἄλλοι ἀκόμη βασιλεῖς
Οἱαδήποτε φυλῆς.

Ἡ εὐθεῖα μύτη τέλος,
Τοῦ προσώπου κομψὸν μέλος,
Κλίνουσα κανονικῆ,
Εἶναι μύτη Ἑλληνική.

Κ' ἐδῶ πάλιν ὁ ἀρχαῖος
Ὁρισμὸς, ὁ πάντα νέος·
"Ὅ,τι εὐθὺ, κανονικὸν
Εἶναι πρᾶγμα Ἑλληνικόν."

ΔΙΑΦΟΡΑ.

Ἀνέγνωμον ἐν τῷ ἀθηναϊκῷ "Ἀιῶνι" ἄρθρον περὶ καπνοῦ. Ἡ ἀνάγνωσις αὕτη μᾶς ἀνεκάλεσεν εἰς τὴν μνήμην ἄρθρον τι τοῦ ἰατροῦ E. DECAISNE ἐν τῇ γαλλικῇ ἐφημερίδι FRANCE, ὅπερ περὶ καπνοῦ ἐπίσης πραγματεύεται.

Μία κακὴ γλῶσσα, λέγει ὁ ἰατρὸς DECAISNE, ἐξ ἀκείνων, αἵτινες πάντοτε κακὰ περὶ ἰατρῶν λέγουσι, διηγεῖται τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον.

Ἀσθενής τις Κυρία ἠναγκάσθη νὰ προσκαλέσῃ δύο ἰατρούς. Ὅτε δὲ ἐπῆλθεν ἡ ἀναῤῥώσις ἡ Κυρία αὕτη ἠσθάνθη μεγάλην ἐπιθυμίαν διὰ χαμοκέρασα (φράουλας), καὶ ἠρώτησεν ἕνα τῶν δύο ἰατρῶν της ἐὰν ἠδύνατο νὰ φάγῃ. "Φυλαχθῆτε καλὰ τῇ ἀπήντησεν οὗτος, θὰ ἦναι διὰ σᾶς θάνατος." Τὴν ἐπιοῦσαν, ἐλθόντος τοῦ ἄλλου ἰατροῦ, τῷ ἔκαμε πάλιν τὴν αὐτὴν ἐρώτησιν. "Ἡ φράουλα εἶναι ἐξαίρετος καρπὸς, τῇ ἀπήντησεν οὗτος, δὲν βλέπω τὴν αἰτίαν διατὶ νὰ μὴ φάγετε." Ἡ ἀσθενὴς ἔφαγε φράουλας χωρὶς νὰ εἴπῃ τι εἰς τὸν πρῶτον τῶν ἰατρῶν, τὸν ἀπαγορεύσαντα αὐτῇ αὐτάς, καὶ ὅμως οὐδὲν ἔπαθε. Μετά τινα καιρὸν οἱ δύο ἐξοχώτατοι προσεκλήθησαν ὑπὸ τῆς πελάτιδός των εἰς τὸ γεῦμα· μετὰ τὸ ψητὸν παρετέθησαν ὡραῖαι φράουλαι. Ὁ εἷς τῶν ἰατρῶν εὐχαριστήσας ἠρνήθη λέγων, ὅτι εἶναι ὀπωρικὸν ἐπιβλαβές, ὁ ἕτερος ὅμως ἔφαγε κατὰ κόρον, εὑρίσκων ὅτι εἶναι πολὺ ὀροσιστικαί. Ἡ Κυρία τότε ἐνόησε τὸ μυστικὸν τῆς ἀπαγορεύσεως· ὁ ἀπαγορεύσας αὐτὰς ἢ δὲν τὰς ἠγάπα ἢ δὲν ἠδύνατο νὰ τὰς χωνεύσῃ.

Ὅ,τι συνέβη μὲ τὰς φράουλας, ἐξακολουθεῖ ὁ ἰατρὸς DECAISNE, τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὸν καπνόν. Οἱ μὲν θεωροῦσι τὸν καπνὸν φυτὸν εὐεργετικόν, ἀθῶον, παρηγορίαν ἀληθῆ τῶν τεθλιμμένων, πολύτιμον ἀνακούφισιν τοῦ πνεύματος, καὶ ἐν γένει ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις ἄβλαβές. Οἱ ἐναντίοι ὅμως τῆς γνώμης ταύτης ἀποδίδουσιν εἰς τὸν καπνὸν ὅλα τὰ κακά, τὰ κατατρύχοντα τὴν ἀνθρωπότητα, ὅλους τοὺς πόνους τοὺς βασανίζοντας τὸ σῶμά μας, καὶ ζητοῦσι τὴν ἐντελῆ ἐξοστράκισίν του.

Καὶ ἐκ τῶν δύο μερῶν ὑπάρχει ὑπερβολή· εἶναι ὅμως ἐν σημεῖον τοῦ ζητήματος, καθ' ὃ καὶ αἱ δύο μερίδες ὤφειλον νὰ ὦσι σύμφωνοι· τὸ σημεῖον τοῦτο εἶναι ὁσάκις πρόκειται περὶ καπνιζόντων παίδων.

Περὶ τούτου πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν ἤδη ὑπέβαλα διατριβὴν εἰς τὴν ἰατρικὴν Ἀκαδημίαν, καὶ ἔκτοτε συνεπλήρωσα τὸ ἔργον μου διὰ πλείστων ὅσων παρατηρήσεων καὶ ἄλλων ἰατρῶν, ἃς σύνοψίζω ὡς ἑξῆς·

Α'. Καί τοι δυσκόλως παρ' ἅπασι τοῖς ἀῤῥώστοις ἐκ τιμώμενα, τὰ ἐπιβλαβῆ ἀποτελέσματα τοῦ καπνοῦ παρὰ τοῖς παισὶν εἰσὶν ἀναμφισβήτητα.

Β'. Ἡ χρῆσις τοῦ καπνοῦ παρὰ τοῖς παισὶ, καὶ περιωρισμένη ἀκόμη, ἐπιφέρει πολλάκις ἀλλοίωσιν τοῦ αἵματος καὶ τὰ κυριώτερα συμπτώματα τῆς χλωρο-ἀναιμίας, τὴν ἀχρότητα τοῦ προσώπου, τὴν ἰσχνότητα, τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας, τὴν δυσπφείαν κ. τ. λ.

Γ'. Ἡ συνήθης θεραπεία τῆς ἀναιμίας καὶ χλωρώσεως οὐδὲν ὠφελεῖ ὅσῳ διατηρεῖται ἡ χρῆσις τοῦ καπνοῦ.

Δ'. Τὰ καπνίζοντα παιδία ἔχουσι συνήθως διανοητικήν τινα νωθρότητα καὶ τάσιν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐκπεφρασμένην πρὸς τὰ πνευματώδη ποτά.

Ε'. Παρά τισι τῶν παίδων, τὰ ὁποῖα παύουσι νὰ καπνίζωσι καὶ οὐδεμίαν ὀργανικὴν πάθησιν ἔχουσιν, αἱ ἀταξίαι περὶ τὴν σωματικὴν οἰκονομίαν, ἃς ἀνέφερα, ἐξαλείφονται πολλάκις τάχιστα καὶ πάντοτε σχεδὸν χωρὶς ν' ἀφήσωσιν ἴχνος.

Ἐν ἀνὶ δὲ λόγῳ ἀποφαίνομαι, λέγει ἐν τέλει ὁ DECAISNE, ὅτι πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ ὑπερβῇ ἐντελῶς τὴν παιδικὴν καὶ ἐφηβικὴν ἡλικίαν πρὶν ἐπιδοθῇ εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ καπνοῦ, καὶ κατὰ τοῦτο παρὰ τὴν ἐν τοῖς στίχοις τοῦ BARTHÉLEMY ἐκφραζομένην γνώμην·

On dirait qu'il suffit de ce puissant arome
Pour mûrir la pensée et compléter un homme,
Qu'il donne à l'enfant même un aspect de raison,
Et d'un air juvénil rehausse le grison.

ΤΙΜΗ ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΕΩΣ 50 ΦΟΙΝ. ΤΟΝ ΣΤΙΧΟΝ. — ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ CANAL-STR. 3. LEIPZIG.

ΚΑΚΑΟΝ ΤΟΥ ΒΑΡΩΝΟΥ ΛΗΒΙΓ
(LIEBIG).

Εὕρηται παρ' ἅπασι τοῖς φαρμακείοις καὶ παντοπωλείοις τοῦ Κόσμου.

Für Familien und Lesecirkel, Bibliotheken, Hotels, Cafés und Restaurationen.

Illustrirte Zeitung

Probe-Nummern gratis und franco.

Abonnements-Preis vierteljährlich 6 Mark. — Zu beziehen durch alle Buchhandlungen und Postanstalten.

Expedition der Illustrirten Zeitung in Leipzig.

ΕΣΠΕΡΟΣ

σύγγραμμα περιοδικὸν μετ' εἰκόνων δὶς τοῦ μηνὸς ἐκδιδόμενον

ἐν ΛΕΙΨΙΑΙ.

Διηγήματα. — Ποιήσεις. — Ἀρχαιολογικά. — Ἀστικά. — Ἐπιστημονικά. — Πολιτικαὶ ἐπιθεωρήσεις. — Βιβλιογραφία. Διάφορα.

Τιμὴ ἐτησία προπληρωμένη Φράγκα 40.

Διὰ τὴν Γερμανίαν μάρκ. 32. Διὰ τὴν Ρωσσίαν ρούβ. 16.

Ὁ Ἕσπερος πέμπεται ἐλεύθερος ταχυδρ. τέλους.

Διεύθυνσις· CANAL-STRASSE 3. LEIPZIG.

Ο ΕΚΑΤΟΓΓΡΑΦΟΣ

ἀναπαράγει 50 μέχρι 150 κατ' καὶ διὰ μελάνης καὶ διὰ τῶν ποικιλωτέρων χρωμάτων (Haber μετάλλια ἀξίας). Διὰ πλειοτέρας πληροφορίας καὶ δείγματα ἀπευθύνεσθε εἰς τὸ

γραφεῖον τοῦ Ἑκατογγράφου

(Λονδῖνον, 135 Cheapside) ἢ πρὸς τοὺς Κον ἀδελφοὺς Μαρίνου εἰς Ἀθήνας.

THE HEKTOGRAPH

(Ὁ Ἑκατόγγραφος) is still unrivalled for obtaining 50 to 150 Duplicates in indelible black and various coloured inks. (Haber's Prize medals.) Write for particulars and specimen,

Hektograph Depot 135 Cheapside.

London, or Messrs Marino Brothi. — Athen.

Zu beziehen durch alle Buchhandlungen:

Polychrome Meisterwerke

der monumentalen Kunst in Italien.

Herausgegeben von Baurath H. Köhler in Hannover.

In Prachtband 250 M. 25n Blatt einzeln 15 M.

Ein künstlerisch ausgeführtes Prachtwerk in Farbendruck.

In Monaten erscheint Wiedergabe 12 der farbenprachtigsten Monumente Italiens (Berlin, Neapel, Rafael'sche Loggien, Saal des Dogenpalastes in Venedig, Bibliothek in Siena, Dom von Orvieto etc.) umfassend.

Peterskirche in Rom,

Leipzig. Baumgärtners Buchhandlung.

☞ Für Literaturfreunde! ☜

Unter dem Titel:

LITERARISCHER MERKUR

erscheint seit October v. J. monatlich zweimal ein vornehm ausgestattetes

kritisches Organ der populair-wissenschaftlichen Literatur.

Dasselbe bringt neben fesselnden Essays über die verschiedensten Hierarisch interessanten Ereignisse unparteiische Besprechungen beachtenswerther Erscheinungen der

Philosophie, Naturwissenschaften, Geschichte (inclus. Kunst-, Literatur- und Kulturgeschichte), Länder- und Völkerkunde, sowie der Schönen Wissenschaften.

Ausserdem enthält jede Nummer ein fortlaufendes, systematisches Verzeichniss der auf folgenden Gebieten in den letzten 14 Tagen erschienenen Neuigkeiten — und zwar aus der deutschen Literatur vollständig, aus der englischen und französischen soweit dieselben für Deutschland von Interesse sind:

Literaturgeschichte. Bibliographie. Sammelwerke.	*Neuere Sprachen. Altdeutsche Literatur.*
Theologie und Philosophie.	*Geschichte u. deren Hilfswissenschaften.*
Rechts- und Staatswissenschaft. Politik. Statistik. Verkehrswesen.	*Länder und Völkerkunde. Reisen.*
Medizin. Thierheilkunde.	*Kriegswissenschaft. Pferdekunde.*
Naturwissenschaften. Pharmazie.	*Bau- und Gewerbekunde. Maschinenwesen. Handelswissenschaft.*
Mathematik. Astronomie.	*Haus-, Land- und Forstwirthschaft.*
Erziehungs- und Unterrichtswesen.	*Belletristik.*
Philologie. Orientalia.	*Schöne Künste. Prachtwerke.*

Der „*Literarische Merkur*" ist also für jede Bibliothek wie für jeden Privatmann, welcher für die literarischen Neuigkeiten eines oder mehrerer der oben bezeichneten Gebiete ein Interesse hat, von Wichtigkeit.

Zu beziehen durch *jede Sortimentsbuchhandlung* oder franco von der unterzeichneten Verlagsbuchhandlung zum Preise von 75 Pf. pro Quartal.

Die Verlagshandlung von Franz Neugebauer in Berlin, W.

Ἐκ τοῦ βιβλιοπωλείου Γ. ΣΠΕΜΑΝΝΟΥ ἐν ΣΤΟΥΤΓΑΡΤΗ ἐξεδόθη·

ΕΛΛΑΣ καὶ ΡΩΜΗ

ὑπὸ

ΙΑΚΩΒΟΥ ΦΑΛΚΕ

Ἐθνογραφικὴ ἱστορία τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος μετὰ πολλῶν ἐν ἀρχιτεκτονικῶν, πλαστικῶν καὶ χωρογραφικῶν τῶν ἐγκριτοτάτων καλλιτεχνῶν.

Τιμὴ τοῦ ἀδέτου τόμου ἐν 35 τεύχεσι Μάρκαι 52.50.
Μετὰ πλουσίου δεσίματος . . . . . „ 70.—.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ.

Γνωστοποιοῦμεν τοῖς ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ Κυρίοις συνδρομηταῖς ΕΣΠΕΡΟΥ, ὅτι ἡ ἐπιστασία τοῦ περιοδικοῦ τούτου ἀνετέθη τῷ Κυρίῳ Δημητρίῳ Ἀ. Κορομηλᾷ.

Ἡ ἐν ΑΙΓΥΠΤΩι ἐπιστασία τοῦ ΕΣΠΕΡΟΥ ἀνετέθη τῷ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑι

Κυρίῳ ΠΕΤΡΩι ΣΑΡΑΝΤΗ

(Βιβλιοπωλεῖον "ἡ Φοῖνιξ").

Ἡ ἐν ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗι ἐπιστασία

τοῦ ΕΣΠΕΡΟΥ

ἀνετέθη τῷ βιβλιοπώλῃ Κυρίῳ GRASSO.

Ἐν ΙΒΡΑΙΛΑι ἡ ἐπιστασία τοῦ ΕΣΠΕΡΟΥ ἀνετέθη τῷ

Κυρίῳ ΙΩΑΝΝΗι Α. ΒΟΣΚΩΦ

Γενικῷ πράκτορι τῶν Γαλλικῶν Διαπορθμεύσεων (Messagéries maritimes).

Συντάκτης· Δρ. Ι. ΠΕΡΒΑΝΟΓΛΟΣ ἐν ΛΕΙΨΙΑι, CANAL-STR. 3.

Χαρτοπωλεῖον· Β. ΣΙΓΙΣΜΟΥΝΔΟΥ ἐν Βερολίνῳ καὶ Λειψίᾳ. — Τύποις· Γ. ΔΡΟΥΓΟΥΛΙΝΟΥ ἐν Λειψίᾳ.